

Universiteit Utrecht

SIRE
STICHTING
IDEELE
RECLAME

**Handen af van onze SIRE-campagnes:
Kritiek uit de media op SIRE-campagnes over imitatie en geremdheid weerlegd**

Masterthesis

Lisette Bal

Begeleid door
Prof. dr. Kees van den Bos

Faculteit Sociale Wetenschappen
Universiteit Utrecht
13 juni 2013

Handen af van onze hulpverleners

Kritiek in media

Het onwenselijke gedrag dat getoond wordt in SIRE-spots, zal geïmiteerd worden door mensen en zodoende zorgen voor meer onwenselijk gedrag.

“Er waren nog wel allerlei overheids campagnes losgelaten om de losse handjes te laten inzien dat het echt niet kan, een verpleegster op de neus slaan. Heeft niet gewerkt, integendeel eigenlijk. Hoe kan dat nou? Door te laten zien hoe we ons verkeerd gedragen wordt ons inderdaad een spiegel voorgehouden. En daarmee trainen we ons brein om dat gedrag te imiteren.” (NRC, 2012)

Wat zegt de theorie?

- Sociaal Bewijs: Mensen bepalen hoe zij zich in een situatie moeten gedragen, door te kijken naar hoe andere mensen zich in dezelfde situatie gedragen (Cialdini, 2009).
- Normen: Mensen vinden het makkelijker om de norm ‘wat anderen doen’ te volgen, dan te volgen wat zij en anderen als geaccepteerd zien (Keizer, Lindenberg & Steg, 2008).
- Imitatie: Mensen zijn snel geneigd gedrag dat zij zien bij anderen te imiteren (Stel, Van Baaren & Vonk, 2008).

Maar! Een belangrijke voorwaarde bij deze theorie is: Om anderen te imiteren moeten wij ons identificeren met hen. Hiervoor moeten wij op de ander lijken en hen aardig vinden (Cialdini, 2009; Stel, Van Baaren & Vonk, 2008).

Conclusie:

Critici hebben een belangrijk punt, maar vergeten de voorwaarde over identificatie. De SIRE-spot draagt bij aan bewustwording over geweld tegen hulpverleners. Het onwenselijke agressieve gedrag dat getoond wordt, wordt waarschijnlijk niet geïmiteerd.

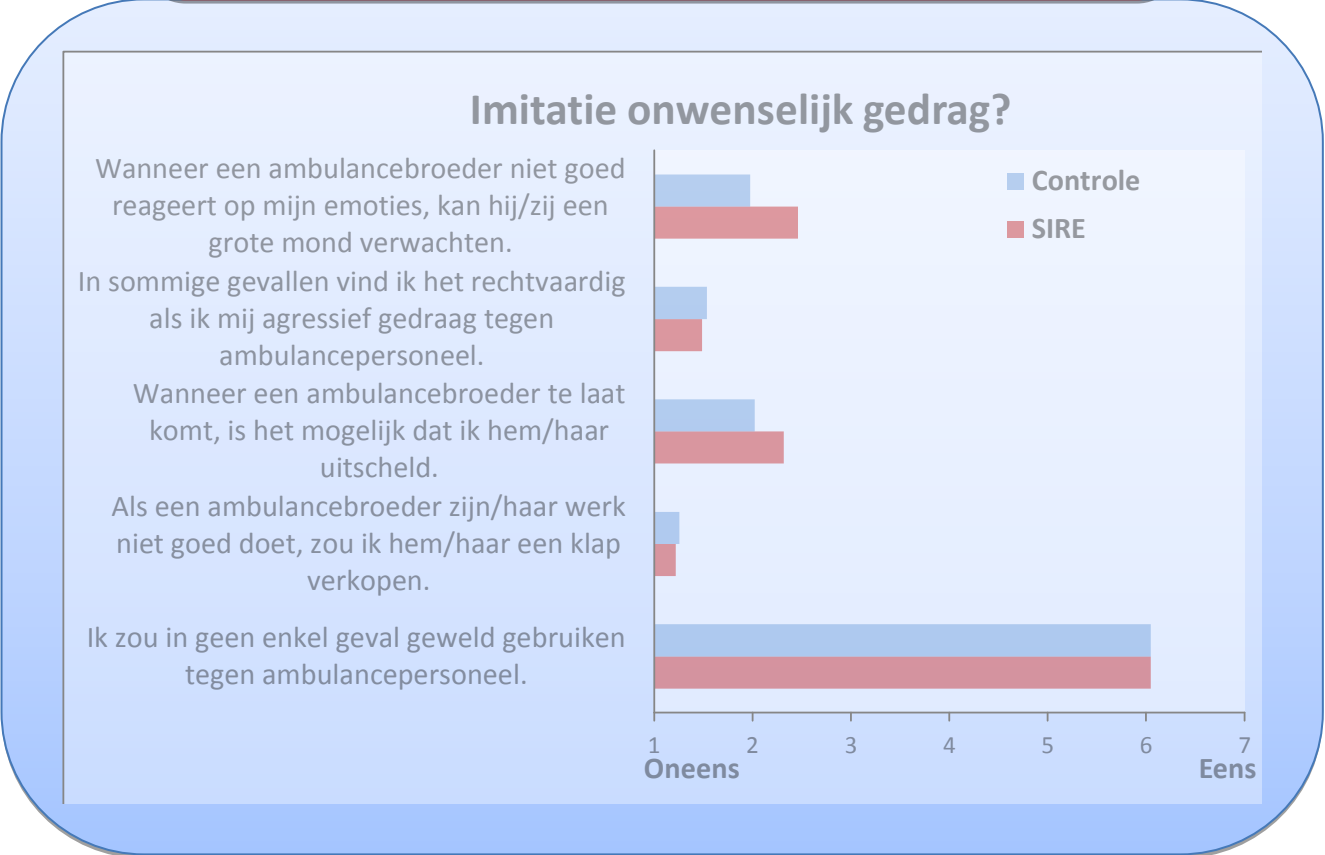
Studie 1

Onderzoek in het laboratorium van psychologie op de Universiteit Utrecht. Door middel van stellingen vergeleken wat mensen na het zien van SIRE- vs. Controlespots vinden van agressief gedrag tegen hulpverleners. Ook is bewustwording gemeten.

Studentenpopulatie
 35 79
 Gemiddelde leeftijd 22 (18 tot 43)

	'Ik ben mij bewust van geweld tegen hulpverleners'	'Ik maak mij zorgen om geweld tegen hulpverleners'
SIRE	75,6 %	65,9 %
Controle	4,7 %	4,7 %

Er zijn geen significante verschillen te vinden in de houding ten opzichte van agressief gedrag tegen ambulancepersoneel tussen de mensen die het SIRE-spotje zagen en de mensen die het controlespotje zagen. Er treedt hier dus geen imitatie op van het onwenselijke gedrag dat te zien is in het SIRE-spotje. Detailinformatie vindt u hieronder.

Studie 2

Veldonderzoek in de Hema. Door middel van stellingen vergeleken wat mensen na het zien van SIRE- vs. Controlespots vinden van agressief gedrag tegen hulpverleners. Ook is bewustwording gemeten.

Algemene populatie

15 35

Gemiddelde leeftijd 35 (18 tot 72)

Ook in Studie 2 zijn geen significante verschillen te vinden in de houding ten opzichte van agressief gedrag tegen ambulancepersoneel tussen de mensen die het SIRE-spotje zagen en de mensen die het controlespotje zagen. Er treedt geen imitatie op van het onwenselijke gedrag dat te zien is in het SIRE-spotje. Detailinformatie vindt u hieronder.

Imitatie onwenselijk gedrag?

Studentenpopulatie

45 63

Gemiddelde leeftijd 22
(17 tot 50)

Er zal meer onderzoek gedaan moeten worden naar dit onderwerp, om hier gefundeerde conclusies uit te trekken.

Studie 3

In Studie 3 is onderzocht of het eerder gevonden effect, dat SIRE-spots zorgen voor meer geremdheid, hier herhaald kon worden. Uit de resultaten blijkt dat mensen na het zien van SIRE-spots niet meer geremd zijn dan na het zien van controlespots. Het effect blijkt wel bij vrouwen aanwezig. Vrouwen zijn meer geremd na het zien van SIRE-spots dan na het zien van controlespots. De ongeremdheidsmanipulatie waar in deze studie mee is geprobeerd dit effect te beïnvloeden, bleek enkel effect te hebben op het zien van de controlespots.

Handen af van onze SIRE-campagnes:

Kritiek uit de media op SIRE-campagnes over imitatie en geremdheid weerlegd

Lisette Bal, 3518124

Universiteit Utrecht

Begeleider: Prof. dr. Kees van den Bos

Tweede Beoordelaar: Dr. Madelijn Strick

Master Sociale Psychologie

Thesis (37,5 ECTS)

13 juni 2013

Samenvatting

SIRE zet zich belangeloos en onafhankelijk van de overheid in om een meer betrokken samenleving te creëren. Op de multimediale campagnes van SIRE komt geregeld kritiek. Vanuit sociaalpsychologisch oogpunt zijn er twee belangrijke kritiekpunten te onderscheiden. Ten eerste wordt gesteld dat het onwenselijke gedrag dat getoond wordt in de SIRE-spot 'Handen af van onze hulpverleners' leidt tot imitatie en zodoende tot meer onwenselijk gedrag. In het huidige onderzoek is in twee studies aangetoond dat de SIRE-spot niet leidt tot meer onwenselijk gedrag en wel zorgt voor meer bewustwording over geweld tegen hulpverleners. Theoretisch was imitatie van het agressieve gedrag in de SIRE-spot niet te verwachten. Tevens is hier geen empirische ondersteuning voor gevonden in het huidige onderzoek. Ten tweede wordt gesteld dat enkele SIRE-spots leiden tot meer geremdheid en zodoende tot minder prosociaal gedrag. In het huidige onderzoek wordt bij vrouwen gevonden dat zij meer geremd worden na het zien van SIRE-spots.

Trefwoorden: SIRE-campagnes; sociale beïnvloeding; kritiek; bewustwording; imitatie; geremdheid

Klompen, kaas en windmolens. Dit is waar Nederland bekend om staat. Maar er is nog een belangrijk aspect waar Nederland bekend om staat, namelijk vrijwillige inzet. Nederland scoort zeer hoog in vergelijking met andere Europese landen als het gaat om vrijwilligerswerk (GHK, 2010). In Nederland doet 45 procent van de mensen die ouder zijn dan 18 vrijwilligerswerk, uiteenlopend van training geven op de sportvereniging tot helpen in de kerk (CBS, 2011). Er zijn zodoende veel mensen in Nederland die graag hun steentje bij willen dragen aan de maatschappij.

SIRE

Er zijn ook organisaties in Nederland waar mensen hun krachten bundelen en zich op deze manier vrijwillig inzetten voor de maatschappij. Een voorbeeld van zo'n organisatie is de Stichting Ideële Reclame. De Stichting Ideële Reclame, beter bekend als SIRE, wil bijdragen aan een vitale en betrokken samenleving in Nederland (Stichting Ideële Reclame, 2013). Dit doen ze door het gebruik van grote multimediale campagnes in Nederland. SIRE ontwikkelt campagnes over maatschappelijke thema's en tracht deze thema's door middel van de campagnes op de publieke agenda te zetten. Er worden bewust thema's gekozen waar nog niet veel aandacht voor is in de maatschappij. Deze verweesde thema's lopen uiteen van donorwerving tot dyslexie. Vaak duren SIRE-campagnes slechts een paar maanden, waarna het stokje wordt overgedragen aan andere organisaties of stichtingen die zich inzetten voor het onderwerp van die campagne. SIRE is een onafhankelijke stichting zonder banden met de overheid of andere organisaties. Alle SIRE-campagnes worden belangeloos ontwikkeld, geplaatst en uitgezonden door communicatie- en mediabedrijven (Stichting Ideële Reclame, 2013).

Het doel van de SIRE-campagnes is om mensen wakker te schudden over bepaalde misstanden in onze maatschappij en om bewustwording over deze onderwerpen te creëren. SIRE richt zich in eerste instantie niet op het veranderen van het gedrag van mensen. Het doel van SIRE is zodoende niet om gedragsverandering te bewerkstelligen maar om mensen door middel van grote multimediale campagnes in beweging te brengen en hen aan te sporen om na te denken over hun eigen gedrag.

SIRE heeft al verscheidene campagnes ontwikkeld om op deze manier aandacht te vragen voor verschillende thema's. De afgelopen jaren zijn er campagnes geweest als 'Tolerantie; daar knapt heel Nederland van op', 'Handen af van onze hulpverleners', 'Kinderen in een scheiding' en 'Geef kinderen hun spel terug'. Met deze campagnes wint SIRE verschillende grote prijzen (Stichting Ideële Reclame, 2013). Zo won SIRE bijvoorbeeld in 2010 nog een bronzen Effie-award voor de campagne 'Aardige mensen' (Effie, 2010). De Effie-awards zijn één van de belangrijkste communicatieprijzen in Nederland.

Ook worden veel campagnes, na de looptijd bij SIRE, overgedragen aan andere organisaties. De laatste campagne 'Handen af van onze hulpverleners' is een voorbeeld van zo'n campagne die is overgedragen. Momenteel zet de stichting 'Hulp voor hulpverleners' zich in om geweld tegen hulpverleners terug te dringen. Deze stichting heeft afgelopen oud en nieuw ook het SIRE-spotje gebruikt in hun campagne. Ook heeft de campagne 'Handen af van onze hulpverleners' in 2012 een vierde plaats bemachtigd in de Ster Gouden Loekie verkiezing van het jaar (Gouden Loekie, 2012).

Naast de gewonnen prijzen is in de media kritiek te vinden op de campagnes van SIRE. Er staan bijvoorbeeld geregeld opiniestukken in belangrijke Nederlandse kranten waarin kritiek op de SIRE-campagnes wordt geuit. Zo stond er op 19 januari 2010 een opiniestuk in het NRC over de campagne 'Aardige mensen', waar zoals eerder genoemd

prijzen mee zijn gewonnen. Er wordt gesteld dat de campagne de Nederlandse burger infantiliseert (NRC, 2010). Ook afgelopen jaar was er kritiek op de laatste campagne van SIRE 'Tolerantie; Daar knapt heel Nederland van op' door middel van een opiniestuk in de krant (Trouw, 2012). Hierin komt duidelijk naar voren dat de schrijver het niet eens is met de manier waarop SIRE invulling heeft gegeven aan het begrip tolerantie. Op 12 oktober 2012 zijn er zelfs Kamervragen gesteld over de inhoud van de SIRE-campagne 'Tolerantie; Daar knapt heel Nederland van op' (Partij voor de Vrijheid, 2012). En door andere media wordt gesteld dat de SIRE-campagnes 'weggegooid geld' zijn (Binnenlands Bestuur, 2012). SIRE-campagnes zouden hun doelgroep nooit bereiken en deze campagnes zouden geen invloed hebben op het gedrag dat mensen vertonen.

Vanuit sociaalpsychologisch perspectief worden er twee kritiekpunten onderscheiden. Het ene punt richt zich op mogelijke imitatie van het tonen van onwenselijk gedrag en het andere punt richt zich op geremdheid na het zien van SIRE-spots. Op deze twee punten zal hieronder worden ingegaan.

Imitatie

Ten eerste zijn er critici die stellen dat het onwenselijke gedrag dat getoond wordt in SIRE-spotjes, zoals in de campagne 'Handen af van onze hulpverleners', juist leidt tot imitatie van dat gedrag en zodoende tot meer onwenselijk gedrag. In deze spot is te zien hoe agressieve jongeren een ambulance belagen. Ondanks dat gedragsverandering geen doelstelling is van SIRE, is het niet gunstig wanneer de campagnes leiden tot meer onwenselijk gedrag. Dit zal ook niet de bedoeling zijn van SIRE. Een aantal campagnespotjes van SIRE laat onwenselijk gedrag van mensen zien, met het idee hen een spiegel voor te houden. Door enkele critici wordt gesteld dat dit echter een averechts effect heeft. Het

tonen van dit onwenselijke gedrag zal er volgens de critici toe leiden dat mensen het onwenselijke gedrag gaan nadoen.

Eén voorbeeld van deze kritiek stond op 6 januari 2012 in het NRC. In het stuk stond: “Alom verbazing dat er toch weer meer geweld tegen hulpverleners was het afgelopen jaar. Er waren nog wel allerlei overheidscampagnes losgelaten om de losse handjes te laten inzien dat het echt niet kan, een verpleegster op de neus slaan. Heeft niet gewerkt, integendeel eigenlijk. Hoe kan dat nou?”. Dit werd vervolgd door een korte uitleg: “Door te laten zien hoe we ons verkeerd gedragen wordt ons inderdaad een spiegel voorgehouden. Letterlijk: want als we een ander iets zien doen worden onze spiegelneuronen actief, waarmee het vertoonde gedrag in ons brein wordt nagespeeld. En daarmee trainen we ons brein om dat gedrag te imiteren” (NRC, 2012).

Dit is één van de voorbeelden waarin wordt gesuggereerd dat het zien van SIRE-spots zal leiden tot meer onwenselijk gedrag. Deze kritiek richt zich op de campagnespot 'Handen af van onze hulpverleners'. Hierin is te zien hoe een aantal agressieve jongeren een ambulance belagen en zich agressief gedragen tegen de hulpverleners. Er wordt gesuggereerd dat het tonen van dit onwenselijke gedrag leidt tot imitatie hiervan en dus tot meer onwenselijk gedrag. Maar klopt de redenering van de critici?

Sociale beïnvloeding

Het tonen van het gedrag van anderen is een krachtig mechanisme om gedragsverandering te bewerkstelligen. Mensen bepalen namelijk vaak welk gedrag correct is, en hoe zij zich zodoende in een situatie moeten gedragen, door te kijken naar hoe andere mensen zich in een dergelijke situatie gedragen. Dit wordt ook wel het principe van ‘sociaal bewijs’ genoemd (Cialdini, 2009). Volgens dit principe kan men niet in elke situatie opnieuw

bepalen welk gedrag gepast is, aangezien dit te veel tijd en cognitieve capaciteit kost. Daarom gaat men ervan uit dat als anderen in de gegeven situatie zich op een bepaalde manier gedragen, dat wel de juiste manier zal zijn. Dit wordt ook wel een heuristiek genoemd; een kortere weg om te kunnen bepalen welk gedrag men behoort te vertonen. In veel gevallen is het een goed functionerend en nuttig hulpmiddel om snel te zien welk gedrag gepast is in een situatie (Cialdini, 2009).

Daarnaast bestaat er het imitatie-principe, dat in grote mate op het idee van 'sociaal bewijs' lijkt. Imitatie wordt ook wel gedefinieerd als 'doen wat anderen doen', oftewel een onbewuste neiging om gedrag, spraak, patronen, woorden, bewegingen, houdingen, gezichtsexpressie etc. van anderen te imiteren (Stel, Van Baaren & Vonk, 2008). Wanneer wij andere mensen bepaald gedrag zien vertonen, zijn wij al snel geneigd dit gedrag te imiteren. Imiteren kent veel positieve gevolgen voor mensen. Zo blijkt imitatie bij te dragen aan meer prosociaal gedrag (Van Baaren, Holland, Kawakami & Knippenberg, 2004), helpt het bij het versterken van een emotionele band tussen mensen (Van Baaren, Maddux, Chartrand, De Bouter & Knippenberg, 2003) en draagt imitatie bij aan het behouden van stabiele relaties met anderen (Baumeister & Leary, 1995). Wanneer het echter gaat om het imiteren van onwenselijk gedrag kan imitatie ook negatieve gevolgen hebben.

Normen

Ook het idee van injunctieve en descriptieve normen hangt samen met bovenstaande theorieën. Normen zijn regels die binnen een groep beschrijven welke gedragingen, waarden en gedachten geaccepteerd worden. Injunctieve normen vertellen welk gedrag wordt goedgekeurd en welk gedrag wordt afgekeurd. Tegelijkertijd zijn er descriptieve normen, welke het gedrag weergeven dat wordt vertoond door andere mensen

(Cialdini, 2003). Dus de algemene overeenstemming dat je geen afval op de grond mag gooien is een injunctieve norm. Wanneer er op een plek veel afval op de grond is gegooid, is de descriptieve norm blijkbaar dat veel mensen afval op de grond gooien en dit normaal lijkt te zijn. Hier wijkt de descriptieve norm af van de injunctieve norm. Het probleem hier is dat het voor mensen gemakkelijker is om de descriptieve norm te volgen, aangezien zij enkel gedrag van anderen na hoeven te doen. Bij het volgen van injunctieve normen is meer cognitieve capaciteit vereist, aangezien men de morele regels van een gemeenschap moet begrijpen over wat er geaccepteerd wordt en wat niet (Cialdini, 2003).

In Groningen is in 2008 een onderzoek gedaan dat hiermee verband houdt. In dit onderzoek is aangetoond dat wanneer in een situatie een bepaalde norm wordt overschreden, de kans vele malen groter wordt dat er ook andere normen en regels worden overschreden in die situatie (Keizer, Lindenberg & Steg, 2008). Wanneer op een plek een bord hing met de norm 'verboden voor graffiti' en er was ook daadwerkelijk geen graffiti te zien, werd er minder afval op de grond gegooid dan wanneer er wel graffiti was te zien. Het schenden van de ene norm, verboden graffiti aan te brengen, leidt zodoende tot het schenden van een andere norm, geen afval op de grond gooien.

Echter...

Met de uitleg van de theorie die hier tot dusver gegeven is, lijkt de kritiek op de SIRE-spots over imitatie daadwerkelijk gegrond. Zoals eerder gesteld bepalen mensen aan de hand van gedrag dat zij anderen zien vertonen, hoe zij zichzelf gaan gedragen (Cialdini, 2009; Cialdini, 2003; Stel, Van Baaren & Vonk, 2008). Wanneer mensen zodoende in het spotje van SIRE zien dat een groepje jongeren zich agressief gedraagt tegenover ambulance-

medewerkers, is de kans groter dat zij zich ook agressiever zullen gedragen tegen ambulance-medewerkers. Zij zullen namelijk het gedrag imiteren, of niet?

Het is nog maar de vraag of er daadwerkelijk meer onwenselijk gedrag optreedt na het zien van het onwenselijke gedrag in de SIRE-spots. Er zijn namelijk enkele voorwaarden verbonden aan de besproken theorieën, die door critici vaak buiten beschouwing worden gelaten. Eén van de belangrijkste voorwaarden is gelijkenis. Wanneer wij onszelf als gelijk aan een ander zien is het namelijk gemakkelijker om ons met diegene te identificeren. Het principe van ‘sociaal bewijs’ werkt het meest krachtig wanneer de mensen die wij observeren op ons lijken en wij ons zodoende met hen identificeren (Cialdini, 2009). We zullen sneller het gedrag van andere gelijken volgen dan van andere niet-gelijken. Men zal zodoende zijn eigen meningen en kwaliteiten niet vergelijken met anderen die te afwijkend zijn van henzelf (Festinger, 1954).

Wanneer men iemand meer als gelijk beschouwt, vindt men deze persoon ook aardiger. Ook dit staat in relatie met imitatie van gedrag. Uit eerder onderzoek blijkt namelijk dat mensen meer gaan imiteren, zowel gezichtsimitatie als gedragsimitatie, wanneer de andere persoon als aardig wordt beschouwd (Stel, Van Baaren, Blascovich, Van Dijk, McCall, Pollmann, Van Leeuwen, Mastop & Vonk, 2010).

Op basis van deze inzichten concludeer ik dat we het gedrag van anderen gebruiken om te beslissen wat voor onszelf gepast gedrag is in een bepaalde situatie, voornamelijk wanneer de persoon die wij observeren op ons lijkt en wij diegene aardig vinden, oftewel wanneer wij ons met diegene kunnen identificeren (Parks, Sanna & Berel, 2001). Naar mijn idee zullen er weinig mensen zijn die zichzelf als gelijk zien met de jongeren in het ‘Handen af van onze hulpverleners’-spotje, waarin te zien is hoe jongeren zich agressief gedragen tegen ambulance-medewerkers. Ook zullen weinig mensen zich gemakkelijk met hen

kunnen identificeren noch zullen velen hen aardig vinden. Vandaar dat ik verwacht dat men het onwenselijke gedrag in dit spotje niet zal imiteren.

Huidig onderzoek

Om deze verwachtingen te testen zijn twee studies uitgevoerd. Studie 1 is uitgevoerd onder een studentenpopulatie, waarbij onderzocht werd of er imitatie optreedt van het getoonde gedrag dat te zien is in de SIRE-spotjes. Aan de helft van de participanten is het SIRE-spotje uit de campagne 'Handen af van onze hulpverleners' getoond en aan de andere helft een neutraal controlefilmpje. Hierna werd met een aantal stellingen de houding ten opzichte van agressief gedrag tegen hulpverleners onderzocht.

Studie 2 kent eenzelfde soort opzet, maar is uitgevoerd onder een niet-studenten populatie. Hier is voor gekozen omdat de doelgroep van SIRE (vaak) de gehele Nederlandse bevolking omhelst. Ook zal er bij twee studies met andere doelgroepen van een robuuster effect gesproken kunnen worden.

In beide studies werd verwacht dat men zich na het zien van het SIRE-spotje uit de campagne 'Handen af van onze hulpverleners' meer bewust is van geweld tegen hulpverleners dan na het zien van een controlefilmpje. Aangezien SIRE zich in deze campagne richt op bewustwording van geweld tegen hulpverleners is dit ook gemeten. Ook werd weinig tot geen verschil verwacht in de houding ten opzichte van geweld tegen hulpverleners na het zien van het SIRE- of het controlespotje. Zodoende werd hier geen imitatie-effect verwacht.

Geremdheid

Een tweede kritiekpunt op SIRE-campagnes richt zich op geremdheid. Voordat men daadwerkelijk gedrag laat zien na het zien van een SIRE-spot, vindt er een proces plaats in de hersenen. Tijdens dit proces wordt besloten welk gedrag men gaat vertonen. Bij het reguleren van dit gedrag zijn er twee systemen die onafhankelijk van elkaar opereren, genaamd het 'Behavioral Inhibition System' (BIS) en het 'Behavioral Activation System' (BAS) (Carver & White, 1994). Het BIS controleert de ervaring van angst en pijn en is gevoelig voor straf en onbekende situaties. De activatie van BIS leidt tot een remming op het nastreven van doelen. Het BAS is gevoelig voor beloningen en activatie leidt tot het beginnen en/of verhogen van het nastreven van doelen (Carver & White, 1994).

Een verhoging van het BIS zorgt zodoende voor een remming in het vertonen van gedrag. In sommige situaties is dit een positief gegeven, aangezien het BIS reageert op gevaarlijke situaties waarin men voorzichtig moet doen (Carver & White, 1994). In andere situaties is dit echter negatief, aangezien men ook meer geremd is in het helpen van anderen. Mensen helpen anderen minder wanneer de BIS is verhoogd (Latané & Nida, 1981).

Uit eerder onderzoek blijkt dat het zien van bepaalde SIRE-spotjes leidt tot een verhoging van BIS. De spotjes uit de campagne genaamd 'Onbewust Asociaal' bewerkstelligen een tegengesteld effect dan dat deze moeten bereiken. Er ontstond door het zien van de spotjes een publieke gedragsinhibitie bij de participanten. Na het zien van de onderzochte SIRE-spotjes waren participanten meer geremd in hun gedrag, waardoor zij minder hulpgedrag vertoonden aan anderen (Van den Bos, Aarts, Bal, Griffioen & Stoker, 2013). Zodoende zorgt het zien van de SIRE-spots tot meer geremd gedrag, wat weer zorgt voor minder prosociaal gedrag (Van den Bos e.a., 2013).

Op deze manier zorgt het zien van de SIRE-spotjes er dus voor dat men minder snel een ander zal helpen. Om te onderzoeken of dit effect robuust is en welke determinanten er voor zouden kunnen zorgen dat deze geremdheid niet optreedt, wordt dit onderzoek hier herhaald (met enkele aanpassingen).

In Studie 3 wordt verwacht eenzelfde effect te vinden als in de voorgaande studie, dat wil zeggen dat men meer geremd wordt na het zien van de SIRE-spots dan na het zien van controlespots. Daarnaast wordt verwacht dat na een toevoeging van een ongeremdheidsmanipulatie, men na het zien van SIRE-spots even geremd is als na het zien van controlespots.

Studie 1

Het doel van deze studie was het onderzoeken van het effect van de SIRE-spot uit de campagne 'Handen af van onze hulpverleners'. Hierbij is gefocust op bewustwording van geweld tegen hulpverleners en of men het onwenselijke gedrag dat getoond wordt in het filmpje zal imiteren.

In deze studie werd ten eerste verwacht dat men zich na het zien van het SIRE-spotje meer bewust zal zijn van geweld tegen hulpverleners dan na het zien van het controlespotje (Hypothese 1). Ten tweede werd verwacht dat men het onwenselijke gedrag niet zal imiteren na het zien van het SIRE-spotje (Hypothese 2). De houding ten opzichte van onwenselijk en prosociaal gedrag tegen hulpverleners is vergeleken tussen mensen die het SIRE-spotje zagen en mensen die de controlespot zagen. Daarnaast werd verwacht dat men zich in de SIRE-conditie niet zal identificeren met de agressieve jongeren in het spotje (Hypothese 3).

Methode

Ontwerp en deelnemers

Het uitgevoerde onderzoek is een studie naar de effecten van het zien van een SIRE-spotje op bewustwording en imitatie. De studie bestond uit twee condities, namelijk een SIRE-conditie en een controleconditie. Er is gebruik gemaakt van een éénfactorieel ontwerp. De afhankelijke variabelen in dit onderzoek waren bewustwording, onwenselijk gedrag (imitatie), prosociaal gedrag en identificatie.

In totaal hebben 84 personen deelgenomen aan dit onderzoek, waarvan 35 mannen. De leeftijd van de deelnemers varieerde tussen de 18 en 43 jaar met een gemiddelde van 21.80 jaar ($SD = 3.91$).

Procedure

Dit onderzoek is uitgevoerd in de gecontroleerde omgeving van het laboratorium van Sociale Psychologie op de Universiteit Utrecht. De deelnemers werden geworven op het universiteitsterrein door middel van flyers en posters. Er waren geen expliciete voorwaarden waaraan men moest voldoen om deel te nemen aan het onderzoek. Wanneer personen deel wilden nemen aan het onderzoek is hen eerst verteld dat zij vrijwillig deelnamen en dat zij te allen tijde konden stoppen met het onderzoek. Nadien werden de deelnemers naar een hokje geleid met hierin een computer en koptelefoon.

De deelnemers werden willekeurig toegewezen aan één van de twee condities. Nadat de deelnemer had plaatsgenomen achter een computer las hij eerst een korte inleiding. Wanneer de deelnemer in de SIRE-conditie zat, zag hij hierna een spotje uit de SIRE-campagne 'Handen af van onze hulpverleners'. In dit filmpje is allereerst een stuk over de conventie van Geneve te zien. Hierin worden beelden uit oorlogstijd getoond met

daaronder een Engelse voice-over die verteld dat hulpverleners respect krijgen en beschermd worden. Dit is ook te zien op de beelden; Tussen het oorlogsgeweld doen hulpverleners hun werk. Daarna verscheen er een zwart beeld met hierop de tekst “Als we in oorlogstijd respect hebben voor hulpverleners...” gevolgd door “...waarom dan niet in vreedestijd?” Vervolgens worden er bewakingsbeelden getoond waarop te zien is hoe een ambulance belaagd wordt door een aantal jongeren. De ambulancemedewerker wordt geslagen en er worden stenen naar de ambulance gegooid. Hierna verscheen er weer een zwart beeld met de tekst “Handen af van onze hulpverleners”. Het filmpje duurt in totaal 40 seconden.

Wanneer de deelnemer in de controleconditie zat, zag hij niet het hierboven beschreven SIRE-spotje, maar een spotje uit een Miele reclame. Dit spotje is in dit onderzoek gebruikt als neutraal controlefilmpje (Stoker, 2011). In het spotje wordt een stofzuiger aangeprezen door middel van een aantal argumenten. Dit filmpje duurt in totaal 34 seconden.

Nadat de deelnemer één van beide filmpjes had gezien, kon hij zijn mening hierover geven. Vervolgens werd een aantal vragenlijsten afgenomen, respectievelijk bewustwording, onwenselijk gedrag (imitatie), prosociaal gedrag en identificatie. Ten slotte werd er een aantal demografische gegevens gevraagd. Het onderzoek duurde 5 á 10 minuten en als dank voor de deelname kregen participanten €1,-.

Metingen

In dit onderzoek werd gebruik gemaakt van vragenlijsten die de onderzoeker zelf heeft ontworpen. Er waren geen bestaande vragenlijsten te vinden over dit onderwerp, vandaar dat er voor gekozen is de items zelf te ontwerpen. De vier onderwerpen waarvoor

items werden ontworpen zijn; bewustwording, imitatie van onwenselijk gedrag, prosociaal gedrag en identificatie. De betrouwbaarheden van de gebruikte schalen waren niet hoog. Vandaar dat de resultaten zijn onderzocht met multivariate analyses en vervolgens met analyses op itemniveau.

Bewustwording. Bewustwording van geweld tegen hulpverleners is in dit onderzoek op twee manieren gemeten. Ten eerste zijn er twee items¹ ontworpen die ingaan op in hoeverre men zich bewust is van geweld tegen hulpverleners. Deze items zijn “Ik ben mij bewust van het geweld tegen hulpverleners” en “Ik maak mij zorgen om het geweld tegen hulpverleners in Nederland”. Deze twee stellingen werden beantwoord met ‘ja’ of ‘nee’. Ten tweede is er met drie andere items ingegaan op in hoeverre men denkt dat het filmpje bijdraagt aan bewustwording. Deze items luiden als volgt: “Na het zien van het filmpje ben ik mij meer bewust van agressief gedrag tegen ambulancepersoneel”, “Door het zien van het filmpje ben ik meer over geweld tegen hulpverleners gaan nadenken” en “Ik denk dat door het filmpje meer mensen zich bewust worden van het geweld tegen hulpverleners”. Deze drie items zijn beantwoord op een 7-punts Likertschaal, waarbij 1 stond voor “helemaal mee oneens” en 7 voor “helemaal mee eens”.

Onwenselijk gedrag. Om imitatie te meten gaven deelnemers uit beide condities hun mening over verscheidene onwenselijke gedragingen die ook te zien zijn in de SIRE-spot ‘Handen af van onze hulpverleners’. Hiervoor is gebruik gemaakt van zes items. Deze items zijn: “Als een ambulancebroeder zijn/haar werk niet goed doet, zou ik hem/haar een klap verkopen”, “Wanneer een ambulancebroeder te laat komt, is het mogelijk dat ik hem/haar uitscheld”, “Ik zou in geen enkel geval geweld gebruiken tegen ambulancepersoneel”, “In sommige gevallen vind ik het rechtvaardig als ik mij agressief gedrag tegen

¹ Er is één extra item niet meegenomen in de analyses, aangezien veel deelnemers dit item waarschijnlijk verkeerd begrepen hebben.

ambulancepersoneel”, “Wanneer een ambulancebroeder niet goed reageert op mijn emoties, kan hij/zij een grote mond verwachten” en als laatste een item dat alleen in de SIRE-conditie werd getoond “In de situatie die geschetst wordt in het getoonde filmpje, zou ik mij hetzelfde gedragen als de jongemannen met bontkragen”. Deze items zijn beantwoord op een 7-punts Likertschaal, waarbij 1 stond voor “helemaal mee oneens” en 7 voor “helemaal mee eens”.

Prosociaal gedrag. Eveneens is gemeten hoe men tegenover sociaal gedrag staat. Dit is gedaan door middel van zes items, namelijk “Agressief gedrag tegen ambulancepersoneel is soms gerechtvaardigd”, “Ambulancemedewerkers mogen niet gehinderd worden in hun werk”, “Ik vind dat ambulancepersoneel respect verdient”, “Ik kan mij voorstellen dat, in sommige situaties, een ambulancebroeder een klap krijgt”, “Ambulancemedewerkers mag je in geen enkel geval uitschelden” en “Ik keur agressief gedrag af”. Deze items zijn beantwoord op een 7-punts Likertschaal, waarbij 1 stond voor “helemaal mee oneens” en 7 voor “helemaal mee eens”.

Identificatie. Ook is er in de SIRE-conditie gemeten in hoeverre de participant zich identificeerde met de jongeren en de ambulancebroeder in het getoonde filmpje. Dit is gedaan met zes verschillende dichotome items, namelijk “Ik identificeer mij met de ambulancebroeder in de ambulance”, “Ik identificeer mij met de jongeman met de bontkraag”, “Ik vind de jongeman met de bontkraag een aardige jongen”, “Ik vind de ambulancebroeder een vervelende man”, “Ik kan mij gemakkelijk verplaatsen in de jongeman met de bontkraag” en “Ik denk dat ik nooit vrienden zou worden met de jongeman met de bontkraag”. Deze items werden beantwoord met ja of nee.

Resultaten

Bewustwording

Allereerst is het effect van het SIRE-filmpje op bewustwording onderzocht. Men was zich meer bewust van geweld tegen hulpverleners na het zien van het SIRE-filmpje (75.6%) dan na het zien van het controlefilmpje (4.7%), $\chi^2(1) = 44.31, p < .001, \Phi = .73$. Ook maakte men zich meer zorgen over geweld tegen hulpverleners na het zien van het SIRE-filmpje (65,9%) dan na het zien van het controlefilmpje (4.7%), $\chi^2(1) = 34.78, p < .001, \Phi = .64$.

Mensen dachten niet dat de bewustwording te wijten is aan het zien van het SIRE-spotje. Er zijn geen significante verschillen gevonden tussen de SIRE- en controleconditie op het item "Na het zien van het filmpje ben ik mij meer bewust van agressief gedrag tegen ambulancepersoneel", $F(1, 83) = 1.66, p > .20, \eta_p^2 = .02$, en op het item "Door het zien van het filmpje ben ik meer over geweld tegen hulpverleners gaan nadenken", $F(1, 83) = 0.24, p > .59, \eta_p^2 = .00$. Wel is er een significant verschil gevonden tussen de SIRE- ($M = 3.39, SD = 1.14$) en de controleconditie ($M = 2.81, SD = 1.16$) op het item "Ik denk dat door het filmpje meer mensen zich bewust worden van geweld tegen hulpverleners", $F(1, 83) = 4.19, p < .05, \eta_p^2 = .05$.

Imitatie onwenselijk gedrag

Daarnaast zijn de verschillen tussen de SIRE- en de controleconditie op de items over onwenselijk gedrag onderzocht. Met multivariate analyse werd het verschil in de houding ten opzichte van onwenselijk gedrag tegen hulpverleners onderzocht tussen mensen die de SIRE-spot of de controlespot hadden gezien. Uit deze multivariate toets bleek geen significant verschil, $F(2, 82) = 0.68, p > .64, \eta_p^2 = .04$. Aangezien de betrouwbaarheden van de schalen laag waren, is hierna ook op itemniveau getoetst. Enkel op één afzonderlijk item

is een marginaal significant verschil gevonden tussen de twee condities. Dit verschil was echter klein en op de overige items zijn geen significante verschillen gevonden. Op het item “Als een ambulancebroeder zijn/haar werk niet goed doet, zou ik hem/haar een klap verkopen” zijn geen significante verschillen gevonden tussen de SIRE-conditie ($M = 1.22$, $SD = 0.48$) en de controleconditie ($M = 1.26$, $SD = 0.98$), $F(1, 83) = 0.05$, $p > .83$, $\eta_p^2 = .00$. Ook op het item “Wanneer een ambulancebroeder te laat komt, is het mogelijk dat ik hem/haar uitscheld” scoorden de mensen in de SIRE-conditie ($M = 2.32$, $SD = 1.35$) en de controleconditie ($M = 2.02$, $SD = 1.21$) niet verschillend, $F(1, 83) = 1.11$, $p > .29$, $\eta_p^2 = .01$. Op het item “Ik zou in geen enkel geval geweld gebruiken tegen ambulancepersoneel” werd ook niet verschillend gescoord tussen de SIRE-conditie ($M = 6.05$, $SD = 1.90$) en de controleconditie ($M = 6.05$, $SD = 1.91$), $F(1, 83) = 0.00$, $p > .99$, $\eta_p^2 = .00$. Ook op het item “In sommige gevallen vind ik het rechtvaardig als ik mij agressief gedraag tegen ambulancepersoneel” scoorden de mensen in de SIRE-conditie ($M = 1.49$, $SD = 0.75$) en de controleconditie ($M = 1.53$, $SD = 1.41$) niet verschillend, $F(1, 83) = 0.05$, $p > .82$, $\eta_p^2 = .00$. Er bleek enkel een marginaal verschil in de scores op het item “Wanneer een ambulancebroeder niet goed reageert op mijn emoties, kan hij/zij een grote mond verwachten” tussen de SIRE-conditie ($M = 2.46$, $SD = 1.43$) en de controleconditie ($M = 1.98$, $SD = 1.17$), $F(1, 83) = 2.93$, $p < .10$, $\eta_p^2 = .03$. De effectgrootte van dit verschil was echter klein. Deelnemers die de SIRE-spot zagen denken dus niet anders over onwenselijk gedrag tegen hulpverleners dan deelnemers die de controlespot zagen.

Prosociaal gedrag

Tevens zijn mogelijke verschillen tussen de SIRE- en controleconditie op de items over sociaal gedrag onderzocht. Eerst is onderzocht of mensen die de SIRE-spots hebben

gezien anders staan tegenover prosociaal gedrag richting hulpverleners dan mensen die de controlespots hebben gezien. Met multivariate analyse werd er geen significant verschil gevonden tussen de SIRE- en de controleconditie op prosociaal gedrag, $F(2, 77) = 0.58, p > .74, \eta_p^2 = .04$. Door de lage betrouwbaarheid van de schaal werd hier ook op itemniveau geanalyseerd. Er werden op de afzonderlijke items over prosociaal gedrag geen significante verschillen gevonden. Op het item "Agressief gedrag tegen ambulancepersoneel is soms gerechtvaardigd" is geen significant verschil gevonden in de scores tussen de SIRE-conditie ($M = 6.68, SD = 1.04$) en de controleconditie ($M = 6.60, SD = 0.96$), $F(1, 83) = 0.13, p > .71, \eta_p^2 = .00$. Ook op het item "Ambulancemedewerkers mogen niet gehinderd worden in hun werk" zijn geen verschillen gevonden tussen de SIRE-conditie ($M = 1.80, SD = 1.27$) en de controleconditie ($M = 1.53, SD = 1.01$), $F(1, 83) = 1.17, p > .28, \eta_p^2 = .01$. Tevens zijn er geen verschillende scores gevonden op het item "Ik vind dat ambulancepersoneel respect verdient" tussen de SIRE-conditie ($M = 6.66, SD = 0.69$) en de controleconditie ($M = 6.70, SD = 0.64$), $F(1, 83) = 0.07, p > .78, \eta_p^2 = .00$. Op het item "Ik kan mij voorstellen dat, in sommige situaties, een ambulancebroeder een klap krijgt" zijn ook geen verschillen gevonden tussen de SIRE-conditie ($M = 2.51, SD = 1.75$) en de controleconditie ($M = 2.16, SD = 1.68$), $F(1, 83) = 0.88, p > .35, \eta_p^2 = .01$. Ook op het item "Ambulancemedewerkers mag je in geen enkel geval uitschelden" zijn geen verschillen gevonden tussen de SIRE-conditie ($M = 4.78, SD = 1.92$) en de controleconditie ($M = 5.05, SD = 2.12$), $F(1, 83) = 0.36, p > .54, \eta_p^2 = .00$. Tevens bleken op het laatste item "Ik keur agressief gedrag af" geen verschillen in de scores te zitten tussen de SIRE-conditie ($M = 6.49, SD = 1.21$) en de controleconditie ($M = 6.26, SD = 1.18$), $F(1, 83) = 0.85, p > .35, \eta_p^2 = .01$. Er is zodoende geen verschil gevonden op de scores over prosociaal gedrag tussen deelnemers die het SIRE-spotje zagen en deelnemers die het controlespotje zagen.

Identificatie

Tevens is mogelijke identificatie met de jongeren in het SIRE-filmpje onderzocht. De participanten identificeerden zich nauwelijks tot niet met de jongeren. Slechts 7.3% van de participanten zegt zich te identificeren met de jongeren uit het filmpje. Niemand zegt de jongemannen aardig of de ambulancebroeder een vervelende man te vinden. 80.5% van de participanten zegt nooit vrienden te kunnen worden met de jongemannen uit het filmpje.

Discussie Studie 1

In Studie 1 bleken mensen die het SIRE-spotje hadden gezien zich meer bewust van geweld tegen hulpverleners dan mensen die het controlespotje hadden gezien. Deze bewustwording werd echter door de mensen zelf niet toegeschreven aan het zien van het SIRE-spotje. Uit de multivariate analyse werd geen significant verschil gevonden tussen mensen die het SIRE-spotje of het controlespotje zagen in de houding ten opzichte van onwenselijk gedrag tegen hulpverleners. Uit de analyses op itemniveau werd op één item een marginaal significant verschil gevonden tussen de SIRE-conditie en de controleconditie. Het effect van dit verschil was echter zeer klein. Ook werd er geen verschil gevonden tussen de mensen die het SIRE-spotje of het controlespotje zagen op de houding ten opzichte van prosociaal gedrag tegen hulpverleners. Dit verschil werd niet gevonden met multivariate analyse noch met de analyses op itemniveau. Tevens bleken mensen zich niet tot nauwelijks te identificeren met de jongeren in het SIRE-spotje. Wanneer mensen de SIRE-spot zagen hadden zij dus eenzelfde houding ten opzichte van agressief gedrag tegen hulpverleners vergeleken met de mensen die de controlespot zagen.

Het SIRE-spotje zorgt dus wel voor meer bewustwording over geweld tegen hulpverleners. En zoals op theoretische gronden verwacht werd, is het agressieve gedrag

dat te zien is in het SIRE-spotje niet tot nauwelijks geïmiteerd door mensen die het spotje zagen.

Studie 2

Om deze uitkomsten meer ondersteuning te geven en van een robuuster effect te kunnen spreken is Studie 1 herhaald met een soortgelijke procedure. In deze tweede studie is gebruik gemaakt van een niet-studenten populatie, in tegenstelling tot in Studie 1, om na te gaan of de effecten uit Studie 1 ook gelden voor een meer algemene steekproef. In deze studie worden zodoende dezelfde verwachtingen als in Studie 1 gesteld.

Ten eerste wordt verwacht dat men zich na het zien van het SIRE-spotje meer bewust is van geweld tegen hulpverleners dan na het controlespotje (Hypothese 1). Ten tweede wordt verwacht dat men het onwenselijke gedrag niet zal imiteren na het zien van het SIRE-spotje (Hypothese 2). Ten derde wordt verwacht dat men zich in de SIRE-conditie niet zal identificeren met de jongeren in het spotje (Hypothese 3).

Methode

Ontwerp en deelnemers

Het ontwerp van deze studie was gelijk aan dat van Studie 1. Het uitgevoerde onderzoek is een studie naar de effecten van het zien van een SIRE-spotje op bewustwording en imitatie. De studie bestond uit twee condities, namelijk een SIRE-conditie en een controleconditie. Er is gebruik gemaakt van een éénfactorieel tussen-groepen ontwerp. De afhankelijke variabelen in dit onderzoek waren bewustwording, onwenselijk gedrag (imitatie), pro sociaal gedrag en identificatie.

In totaal hebben 50 personen deelgenomen aan dit onderzoek, waarvan 15 mannen. De leeftijd van de deelnemers varieerde tussen de 18 en 72 jaar met een gemiddelde leeftijd van 35.46 ($SD = 20.62$).

Procedure

Dit onderzoek is uitgevoerd in het restaurant van de Hema in de binnenstad van Utrecht op dinsdag 16 april 2013. De deelnemers werden bij het verlaten van het restaurant door de onderzoeker gevraagd mee te werken aan het experiment. Er is vooraf duidelijk gemaakt aan de deelnemers dat zij vrijwillig deelnamen en dat zij te allen tijde konden stoppen met het onderzoek. Er waren geen expliciete voorwaarden waaraan men moest voldoen om deel te nemen aan het onderzoek, enkel dat zij Nederlands spraken. Iedereen die het restaurant verliet is aangesproken om een zo divers mogelijke steekproef te creëren.

In de Hema stonden op een tafel in het restaurant twee laptops (inclusief koptelefoon) opgesteld met op ieder een filmpje uit één van de twee condities, SIRE en controle. In dit onderzoek werden dezelfde filmpjes gebruikt als in Studie 1, oftewel het spotje uit de SIRE-campagne "Handen af van onze hulpverleners" en het controlespotje uit een Miele-reclame. De laptops stonden zo opgesteld dat er niet op het scherm van de andere conditie gekeken kon worden. Wanneer de deelnemer aangaf mee te willen doen met het onderzoek werd hij door de onderzoeker gevraagd plaats te nemen achter één van de twee laptops. Hier las de deelnemer een inleidende tekst. Vervolgens startte de onderzoeker één van de twee filmpjes, afhankelijk van de conditie waarin de participant zat. Aansluitend kon de deelnemer aangeven of hij het filmpje eerder had gezien en zijn mening geven. Vervolgens werd er een aantal vragenlijsten afgenomen, respectievelijk bewustwording, imitatie, prosociaal gedrag en identificatie. Ten slotte werd er een aantal

demografische gegevens gevraagd. Ook was er een lijst aanwezig voor de deelnemers waarop zij hun e-mailadres konden achterlaten, mochten zij interesse hebben in de resultaten van het onderzoek. Het onderzoek duurde 5 á 10 minuten.

Metingen

Ook de gebruikte metingen in Studie 2 zijn (bijna) gelijk aan de metingen in Studie 1. Er zijn enkele kleine aanpassingen gedaan naar aanleiding van de analyse van Studie 1 en opmerkingen van deelnemers. Het derde item over bewustwording is aangepast. Dit item was waarschijnlijk onduidelijk voor participanten en is zodoende veranderd in Studie 2. Dit item “Ik denk dat het geweld tegen hulpverleners wel meevalt” is vervangen door het item “Ik denk wel eens na over het geweld tegen hulpverleners”.

De metingen in Studie 2 zijn zodoende grotendeels gelijk gebleven aan de metingen in Studie 1. Ook hier werden over vier verschillende onderwerpen verschillende items voorgelegd, namelijk bewustwording, imitatie van onwenselijk gedrag, prosociaal gedrag en identificatie. Tevens waren bij Studie 2 de betrouwbaarheden van de veronderstelde schalen laag, waardoor de items ook afzonderlijk op itemniveau zijn geanalyseerd.

Resultaten

Bewustwording

Ook in deze studie is allereerst de focus gelegd op bewustwording. Men was zich niet meer bewust van geweld tegen hulpverleners na het zien van het SIRE-spotje (84.0%) dan na het zien van het controlespotje (95.8%), $\chi^2(1) = 1.87, p > .17$. Ook maakte men zich niet meer zorgen om geweld tegen hulpverleners na het zien van het SIRE-filmpje (75.0%) dan na het zien van het controlefilmpje (62.5%), $\chi^2(1) = 0.87, p > .35$. Men dacht ook niet meer na

over geweld tegen hulpverleners na het zien van het SIRE-filmpje (62.5%) dan na het zien van het controlefilmpje (68.0%), $\chi^2(1) = 0.16, p > .68$.

Mensen hadden wel het idee dat het SIRE-spotje bijdraagt aan bewustwording. Zo scoorden mensen significant hoger op “Na het zien van het filmpje ben ik mij meer bewust van agressief gedrag tegen ambulancepersoneel” na het zien van het SIRE-spotje ($M = 4.80, SD = 2.04$) dan na het zien van het controlespotje ($M = 1.29, SD = 1.23$), $F(1, 48) = 52.49, p < .001, \eta_p^2 = .53$. Ook scoorden mensen significant hoger op “Door het zien van het filmpje ben ik meer over geweld tegen hulpverleners gaan nadenken” na het zien van het SIRE-spotje ($M = 4.76, SD = 1.88$) dan na het zien van het controlespotje ($M = 1.33, SD = 1.27$), $F(1, 48) = 55.44, p < .001, \eta_p^2 = .54$. Mensen scoorden ook hoger op “Ik denk dat door het filmpje meer mensen zich bewust worden van het geweld tegen hulpverleners” na het zien van het SIRE-spotje ($M = 5.36, SD = 1.52$) dan na het zien van het controlespotje ($M = 1.46, SD = 1.32$), $F(1, 48) = 91.53, p < .001, \eta_p^2 = .66$.

Imitatie onwenselijk gedrag

Daarnaast zijn verschillen tussen de SIRE- en de controleconditie op de items over onwenselijk gedrag onderzocht. Eerst is onderzocht of mensen die het SIRE-spotje zagen een andere houding hadden tegenover het onwenselijke gedrag tegen hulpverleners dan de mensen die het controlespotje zagen. Met multivariate analyse is er geen significant verschil gevonden tussen de SIRE- en controleconditie op deze items over onwenselijk gedrag, $F(2, 48) = 1.11, p > .36, \eta_p^2 = .11$. Door de lage betrouwbaarheid van de schaal werd hier tevens op itemniveau geanalyseerd. Op geen enkel afzonderlijk item is een significant verschil gevonden tussen de SIRE- en de controleconditie. Op het item “Als een ambulancebroeder zijn/haar werk niet goed doet, zou ik hem/haar een klap verkopen” zijn geen significante

verschillen gevonden tussen de SIRE-conditie ($M = 1.32$, $SD = 0.99$) en de controleconditie ($M = 1.04$, $SD = 1.93$), $F(1, 49) = 1.93$, $p > .17$, $\eta_p^2 = .04$. Ook op het item “Wanneer een ambulancebroeder te laat komt, is het mogelijk dat ik hem/haar uitscheld” scoorden de mensen in de SIRE-conditie ($M = 2.08$, $SD = 1.55$) en de controleconditie ($M = 1.52$, $SD = 1.19$) niet verschillend, $F(1, 49) = 2.04$, $p > .15$, $\eta_p^2 = .04$. Op het item “Ik zou in geen enkel geval geweld gebruiken tegen ambulancepersoneel” werd ook niet verschillend gescoord tussen de SIRE-conditie ($M = 6.20$, $SD = 1.87$) en de controleconditie ($M = 6.04$, $SD = 2.15$), $F(1, 49) = 0.08$, $p > .78$, $\eta_p^2 = .00$. Ook op het item “In sommige gevallen vind ik het rechtvaardig als ik mij agressief gedrag tegen ambulancepersoneel” scoorden de mensen in de SIRE-conditie ($M = 1.36$, $SD = 1.22$) en de controleconditie ($M = 1.56$, $SD = 1.29$) niet verschillend, $F(1, 49) = 0.32$, $p > .57$, $\eta_p^2 = .01$. Ook op het item “Wanneer een ambulancebroeder niet goed reageert op mijn emoties, kan hij/zij een grote mond verwachten” zijn er geen verschillen gevonden tussen de SIRE-conditie ($M = 1.92$, $SD = 1.26$) en de controleconditie ($M = 2.16$, $SD = 1.41$), $F(1, 49) = 0.41$, $p > .52$, $\eta_p^2 = .01$. Hieruit volgt dat het onwenselijke gedrag dat getoond wordt in het SIRE-spotje niet leidt tot imitatie van dit gedrag.

Prosociaal gedrag

Tevens zijn mogelijke verschillen tussen de SIRE- en controleconditie op de items over sociaal gedrag onderzocht. Met multivariate analyse is er geen significant verschil gevonden tussen de SIRE- en de controleconditie op sociaal gedrag, $F(2, 48) = 0.55$, $p > .84$, $\eta_p^2 = .13$. Ook zijn er op de afzonderlijke items over sociaal gedrag geen significante verschillen gevonden. Op het item “Agressief gedrag tegen ambulancepersoneel is soms gerechtvaardigd” is geen significant verschil gevonden in de scores tussen de SIRE-conditie

($M = 1.25$, $SD = 0.85$) en de controleconditie ($M = 1.83$, $SD = 1.66$), $F(1, 48) = 2.35$, $p > .13$, $\eta_p^2 = .05$. Ook op het item “Ambulancemedewerkers mogen niet gehinderd worden in hun werk” zijn geen verschillen gevonden tussen de SIRE-conditie ($M = 6.45$, $SD = 1.44$) en de controleconditie ($M = 6.75$, $SD = 0.90$), $F(1, 48) = 0.36$, $p > .55$, $\eta_p^2 = .01$. Ook zijn er geen verschillende scores gevonden op het item “Ik vind dat ambulancepersoneel respect verdient” te vinden tussen de SIRE-conditie ($M = 6.83$, $SD = 0.48$) en de controleconditie ($M = 6.88$, $SD = 0.34$), $F(1, 48) = 0.12$, $p > .73$, $\eta_p^2 = .00$. Ook op het item “Ik kan mij voorstellen dat in sommige situaties een ambulancebroeder een klap krijgt” zijn er geen verschillen gevonden tussen de SIRE-conditie ($M = 1.50$, $SD = 1.10$) en de controleconditie ($M = 1.92$, $SD = 1.50$), $F(1, 48) = 1.20$, $p > .28$, $\eta_p^2 = .03$. Ook op het item “Ambulancemedewerkers mag je in geen enkel geval uitschelden” zijn geen verschillen gevonden tussen de SIRE-conditie ($M = 5.12$, $SD = 2.29$) en de controleconditie ($M = 5.67$, $SD = 1.99$), $F(1, 48) = 0.76$, $p > .38$, $\eta_p^2 = .02$. Ook op het laatste item “Ik keur agressief gedrag af” bleken geen verschillen in de scores tussen de SIRE-conditie ($M = 6.37$, $SD = 1.69$) en de controleconditie ($M = 6.42$, $SD = 1.59$), $F(1, 48) = 0.01$, $p > .93$, $\eta_p^2 = .00$. Ook zijn er geen verschillende scores op het item “Ik vind dat ambulancepersoneel respect verdient” gevonden tussen de SIRE-conditie ($M = 6.58$, $SD = 1.25$) en de controleconditie ($M = 6.88$, $SD = 0.34$), $F(1, 48) = 1.22$, $p > .27$, $\eta_p^2 = .03$. Ook op het item “Ik kan mij voorstellen dat, in sommige situaties, een ambulancebroeder een klap krijgt” zijn er geen verschillen gevonden tussen de SIRE-conditie ($M = 1.58$, $SD = 1.32$) en de controleconditie ($M = 1.96$, $SD = 1.60$), $F(1, 48) = 0.79$, $p > .38$, $\eta_p^2 = .02$. Ook op het item “Ambulancemedewerkers mag je in geen enkel geval uitschelden” zijn geen verschillen gevonden tussen de SIRE-conditie ($M = 5.25$, $SD = 2.17$) en de controleconditie ($M = 5.75$, $SD = 2.03$), $F(1, 48) = 0.68$, $p > .41$, $\eta_p^2 = .02$. Ook op het laatste item “Ik keur agressief gedrag in het algemeen af” bleken geen verschillen in de

scores tussen de SIRE-conditie ($M = 6.54$, $SD = 1.25$) en de controleconditie ($M = 6.42$, $SD = 1.18$), $F(1, 48) = 0.13$, $p > .72$, $\eta_p^2 = .00$. Deelnemers die het SIRE-spotje zagen scoren zodoende niet anders op pro sociaal gedrag dan deelnemers die het controlespotje zagen.

Identificatie

Daarnaast is de mogelijke identificatie met de jongeren in het SIRE-filmpje onderzocht. Niemand zegt zich te identificeren met de jongeren uit het filmpje, niemand vindt de jongeren aardig en niemand vindt de ambulancebroeder een vervelende man. Slechts één deelnemer zegt zich gemakkelijk te kunnen verplaatsen in de jongeren uit het filmpje. En 76.0% zegt nooit vrienden te kunnen worden met de jongeren in het filmpje.

Discussie Studie 2

Op theoretische gronden werd verwacht dat het agressieve gedrag in het SIRE-spotje niet geïmiteerd werd. In Studie 2 werd gevonden dat mensen eenzelfde houding hadden ten opzichte van agressief gedrag tegen hulpverleners, ongeacht of men het SIRE-spotje of het controlespotje zag. Ook was er geen verschil in pro sociaal gedrag tegen hulpverleners te vinden. Er bleek geen sprake te zijn van identificatie met de agressieve jongeren in het SIRE-spotje. In deze studie werd dus geen empirisch bewijs gevonden voor het idee dat SIRE-spots geïmiteerd worden.

In Studie 2 werd daarnaast gevonden dat mensen die het SIRE-spotje zagen zich niet meer bewust zijn van geweld tegen hulpverleners dan mensen die het controlespotje zagen. Opvallend hierbij was dat alle deelnemers een zeer hoge bewustwording kenden. Wellicht dat deze steekproef zich al zeer bewust was van geweld tegen hulpverleners voordat er deelgenomen werd aan het huidige onderzoek. Dit verklaart mogelijk dat er geen verschil in

bewustwording is gevonden tussen de mensen die de SIRE-spot zagen en de mensen die de controlespot zagen. Mensen denken wel dat het SIRE-spotje bij kan dragen aan bewustwording over geweld tegen hulpverleners.

Studie 3

Deze laatste studie is een vervolg op een eerdere studie van Stooker (2011). Stooker vond in zijn studie dat het zien van enkele SIRE-spotjes leidde tot meer geremdheid en hierdoor tot minder prosociaal gedrag. In Studie 3 is geprobeerd dit effect te repliceren en daarnaast te onderzoeken hoe dit opgeheven zou kunnen worden. Dit is gedaan door het toevoegen van een ongeremdheidsmanipulatie vooraf aan het zien van de filmpjes (Van den Bos e.a., 2011). Deze studie is in grote lijnen hetzelfde opgebouwd als het onderzoek van Stooker (2011).

Ten eerste wordt er in de Studie 3 een replicatie van het effect van Stooker verwacht. Dit wil zeggen dat mensen, zonder dat zij vooraf nadachten over ongeremdheid, meer geremd zullen zijn na het zien van de SIRE-spotjes dan na het zien van controlespotjes (Hypothese 1). Daarnaast wordt het effect van de toegevoegde ongeremdheidsmanipulatie onderzocht. Er wordt verwacht dat mensen in de ongeremdheidsconditie niet meer geremd zijn na het SIRE-spotje dan na het controlespotje (Hypothese 2). Ook is er gemeten wat er gebeurt met geremdheid na het zien van de SIRE-spot met een nieuwe voice-over, zoals in het onderzoek van Stooker (2011).

Methode

Ontwerp en deelnemers

Het uitgevoerde onderzoek is een uitbreiding van een eerdere studie naar het effect van SIRE-spotjes op geremdheid. Er is gebruik gemaakt van een 2 (Ongeremdheid x Normale dag) x 3 (SIRE, Miele en voice-over) tussen-groepen ontwerp. De afhankelijke variabelen in dit onderzoek waren geremdheid, angst voor negatieve evaluaties en pro-sociale intenties.

In totaal hebben 108 personen deelgenomen aan dit onderzoek, waarvan 45 mannen. De leeftijd van de deelnemers varieerde tussen de 17 en 50 jaar met een gemiddelde van 21.83 jaar ($SD = 3.90$).

Procedure

Dit onderzoek is uitgevoerd in de gecontroleerde omgeving van het laboratorium van psychologie van de Universiteit Utrecht. Deelnemers werden geworven op het universiteitsterrein door middel van flyers en posters. Er is vooraf duidelijk gemaakt aan de deelnemers dat zij vrijwillig deelnamen en dat zij te allen tijde konden stoppen met het onderzoek. Er waren geen expliciete voorwaarden waaraan men moest voldoen om deel te nemen aan het onderzoek.

De deelnemer werd na binnenkomst naar een afzonderlijk hokje geleid, waar hij plaatsnam achter een computer. Allereerst werd ongeremdheid gemanipuleerd door de deelnemer drie vragen te laten beantwoorden, afhankelijk van in welke conditie hij zat.

Wanneer de deelnemer in de 'normale dag' conditie zat, beantwoordde hij de volgende vragen: "Zou je zo kort mogelijk een gewone dag uit je leven willen beschrijven?", "Zou je zo kort mogelijk willen omschrijven hoe je je gedraagt op zo'n normale dag?" en "Zou je zo kort mogelijk willen beschrijven welke emoties je voelt op zo'n normale dag?" In de

ongeremdheidsconditie beantwoordde de deelnemer de volgende vragen: “Zou je zo kort mogelijk een situatie willen beschrijven waarin je geen remmingen voelde?”, “Zou je zo kort mogelijk willen omschrijven hoe je je gedroeg in die situatie zonder remmingen?” en “Wil je zo kort mogelijk beschrijven welke emoties je voelde toen je geen remmingen voelde?” (Van den Bos, Müller & Bussel, 2009).

Vervolgens werd er vier maal een stimulus aangeboden aan de deelnemer in de vorm van een inleidende tekst gevolgd door een reclamespot. Welke vier spots de deelnemer zag was afhankelijk van in welke conditie de deelnemer zat, namelijk SIRE, controle of voice-over.

SIRE-conditie. In deze conditie zag de deelnemer vier spots uit de SIRE-campagnes “Onbewust asociaal” en “Aardige mensen, hoe gaan we er mee om?” Ten eerste werd een spot getoond waarin een jogger te zien is die aan het rekken is. Voordat hij wegrent haalt hij zijn neus op en spuugt op de grond. Hierna wordt het beeld uitgezoomd en is te zien hoe een vrouw naast de jogger op een bankje zit te eten. Tijdens deze beelden was de tekst “Zonder dat we het doorhebben, worden we steeds asocialer” te horen. Ten tweede werd een spot getoond die bestond uit een compilatie van fragmenten uit de campagne “Aardige mensen, hoe gaan we er mee om?” In deze campagne werden aardige mensen getoond die een sociaal gebaar maken waar door anderen ongepast op gereageerd wordt. Er was bijvoorbeeld een vrouw met een hoofddoek te zien op een galerij van een flat die vriendelijk gedag zegt tegen haar buurvrouw. De buurvrouw kijkt hierop verschrikt om zich heen om te zien tegen wie de vrouw het heeft en gaat zonder iets te zeggen naar binnen. Onder deze spots was de tekst “Aardige mensen, hoe gaan we er mee om?” te horen. Ten derde werd een spot getoond waarin een vrouw in de bus te zien is die net heeft gewinkeld. Zij heeft een aantal tassen naast zich staan op het bankje in de bus, wanneer er een jongen met

krukken de bus in komt die nergens kan zitten. De vrouw is te druk bezig met haar mobiele telefoon en merkt de jongen niet op. Plots remt de bus en is te zien hoe de vrouw haar tassen tegenhoudt en de jongeman met krukken op de grond valt. Onder deze spot was de tekst “Zonder dat we het doorhebben, worden we steeds asociale” te horen. In de vierde en laatste spot is een man te zien die af gaat rekenen bij een kassa, terwijl hij aan het telefoneren is. De man probeert met allerlei gebaren uit te beelden wat hij wil kopen, zonder zijn telefoongesprek te beëindigen. Ook onder deze spot is de tekst “Zonder dat we het doorhebben, worden we steeds asociale” te horen.

Controleconditie. In deze conditie werden vier reclamespots van Miele gebruikt. Deze spots werden gebruikt als neutrale controlefilmmpjes (Stooker, 2011). De spots gingen achtereenvolgens over een stofzuiger, keukenapparatuur, een wasmachine en nog een stofzuiger.

Voice-over conditie. In de voice-over conditie zijn de SIRE-spots zoals hierboven beschreven gebruikt, echter met een nieuwe voice-over. Dit komt overeen met de studie van Stooker (2011). De teksten die in de SIRE-spots te horen waren zijn vervangen door de tekst “Doe eens normaal, doe wat je zelf denkt dat goed is”.

Na ieder spotje werd in elke conditie gemeten in welke mate de deelnemer zich geremd voelde. Nadat de deelnemer alle vier de spotjes had gezien werd een aantal vragenlijsten afgenomen, achtereenvolgens angst voor negatieve evaluaties, pro-sociale intenties, gedragsactivatie, situationeel zelfbewustzijn en de sociale waarden oriëntatie maten. Ten slotte werd een aantal demografische gegevens gevraagd. Het onderzoek duurde in totaal ongeveer 25 minuten en de deelnemer kreeg 4 euro als dank voor deelname.

Metingen

De afgenomen vragenlijsten in deze studie komen in grote lijnen overeen met de vragenlijsten uit het onderzoek van Stoker (2011). Bij alle vragenlijsten werden de items weergegeven als stellingen en konden de deelnemers aangeven in hoeverre die stelling op hen van toepassing was. Dit werd gedaan op een 7-punts Likertschaal, waarbij score 1 stond voor 'helemaal mee oneens' en score 7 voor 'helemaal mee eens'.

Geremdheid (State BIS). Telkens wanneer er een filmpje aan de deelnemer was aangeboden, werd na afloop gemeten in hoeverre de deelnemer zich op dat moment geremd voelde. Hiervoor werd gebruik gemaakt van State BIS, *Behavioral Inhibition Scale*. Deze vragenlijst meet, met zeven stellingen, in hoeverre de deelnemer zich op dat moment geremd voelt. Voorbeelditems van deze vragenlijst zijn "Nu, dat wil zeggen op dit moment, zou ik me bezorgd voelen als ik denk dat ik slecht gepresteerd heb" en "Nu, dat wil zeggen op dit moment, zou ik me overstuur voelen als ik zou denken of weten dat iemand boos op mij is". Deze State BIS werd na het zien van elk spotje afgenomen, zodoende in totaal vier keer ($\alpha = .77$, $\alpha = .80$, $\alpha = .78$ en $\alpha = .81$) (Carver & White, 1994).

Angst voor negatieve evaluaties (BFNES). Ook is gemeten in welke mate men zich angstig voelde voor negatieve evaluaties. Hiervoor werd gebruik gemaakt van State BFNES, *brief fear of negative evaluation scale*. Deze vragenlijst bestond uit 11 items en voorbeelditems zijn "Nu, op dit moment, zou ik bang kunnen zijn dat andere mensen mij afkeuren" en "Nu, op dit moment, zou ik me zorgen kunnen maken over welke indruk ik maak" ($\alpha = .90$) (Duke, Krishan, Faith & Storch, 2006).

Prosociale intenties (PSI). Daarnaast werd een vragenlijst afgenomen die geconstrueerd is in de studie van Stoker (2011). Hiermee wordt gemeten in welke mate men prosociale intenties heeft. Dit wil zeggen in welke mate men een ander zou helpen op

dit moment. Deze vragenlijst bestaat uit 16 items en voorbeelditems zijn “Ik zou op dit moment geld geven aan een collecte” en “Ik zou op dit moment vrijwilligerswerk willen doen om de kansarmen te helpen” ($\alpha = .82$) (Stooker, 2011).

Gedragsactivatie (BAS). Ook is de activatie van gedrag gemeten in dit onderzoek, in navolging van Stooker (2011). Dit is gedaan aan de hand van de State BAS, *Behavioral Activation Scale*. Deze vragenlijst bestond uit 12 items, waarvan “Nu, dat wil zeggen op dit moment, ben ik bereid iets nieuws te proberen als ik denk dat het leuk zou zijn” en “Nu, dat wil zeggen op dit moment, zou ik me opgewonden en energiek voelen als ik krijg wat ik zou willen” voorbeelditems zijn ($\alpha = .83$) (Carver & White, 1994).

Situationeel zelfbewustzijn (SSAS). In navolging van Stooker (2011) werd hier ook het situationeel zelfbewustzijn gemeten aan de hand van de SSAS, *Situational Self-Awareness Scale*. Deze vragenlijst bestond uit 9 items, met voorbeelditems “Nu, dat wil zeggen op dit moment, ben ik mij scherp bewust van alles in mijn omgeving” en “Nu, dat wil zeggen op dit moment, ben ik zelfbewust wat betreft mijn uiterlijk” zijn ($\alpha = .77$) (Govern & Marsch, 2001).

Sociale waarden oriëntatie (SVO). Als laatste werd de sociale waarden oriëntatie van de deelnemers gemeten aan de hand van de SVO, *Social Value Orientation Task*. Dit is een beslissingstaak welke bestaat uit 9 items. Bij elk item kiest de deelnemers uit drie verschillende manieren om punten tussen zichzelf en een denkbeeldig ander persoon te verdelen. Bij zes of meer consistente keuzes wordt bepaald of men een voorkeur heeft voor gezamenlijke uitkomsten (coöperatieve strategie), eigen uitkomsten (individualistische strategie) of voor een zo groot mogelijk verschil tussen de eigen score en de score van de ander (competitieve strategie). Hierbij worden coöperatieven benoemd tot pro sociaal, in dit onderzoek 75.3% van de deelnemers, en de individualisten tezamen met de competitieven als pro zelf, in dit onderzoek 24.7% van de deelnemers. In het huidige onderzoek waren 11

deelnemers die geen meerderheid in hun antwoorden lieten zien voor prozelf of prosociaal, waardoor zij niet aan een SVO konden worden toegewezen (Liebrand & McClintock, 1988).

Resultaten

Allereerst bleek uit de resultaten dat mensen niet geremder zijn na het zien van de SIRE-spots dan na het zien van de controlespots, in de 'normale dag' conditie. Met multivariate analyse is in de 'normale dag' conditie geen significant verschil gevonden in geremdheid tussen de SIRE-conditie en de controleconditie, $F(2, 34) = 1.60$, $p > .20$, $\eta_p^2 = .18$. Ook zijn er op afzonderlijke meetmomenten (BIS1, BIS2, BIS3, BIS4) van geremdheid geen verschillen gevonden tussen de SIRE- en de controleconditie. Er is geen significant verschil gevonden tussen de SIRE-conditie en de controleconditie op BIS 1, $F(2, 34) = 0.65$, $p > .42$, $\eta_p^2 = .02$, op BIS 2, $F(2, 34) = 0.05$, $p > .82$, $\eta_p^2 = .00$, op BIS 3, $F(2, 34) = 2.25$, $p > .14$, $\eta_p^2 = .06$ en ook niet op BIS 4, $F(2, 34) = 1.18$, $p > .28$, $\eta_p^2 = .04$. Alle gemiddelde scores op geremdheid zijn te vinden in Tabel 2. Deze uitkomsten wijzen niet op een replicatie van de resultaten van Stoker (2011) en zijn niet in overeenstemming met de vooraf veronderstelde verwachtingen.

Daarnaast bleek uit de resultaten ook geen verschil van geremdheid tussen de SIRE- en de controleconditie wanneer men vooraf na had gedacht over een ongeremde situatie. Door middel van multivariate analyse bleek er geen significant verschil te bestaan in geremdheid tussen de SIRE- en de controleconditie, $F(2, 34) = 1.63$, $p > .19$, $\eta_p^2 = .18$. Echter, wanneer er univariate analyses worden uitgevoerd, worden op drie meetmomenten van geremdheid wel significante verschillen gevonden tussen de SIRE- en de controleconditie. Er is geen significant verschil gevonden tussen de SIRE-conditie en de controleconditie op BIS 1, $F(2, 34) = 2.30$, $p > .13$, $\eta_p^2 = .07$. Er is wel een significant verschil gevonden op BIS 2, $F(2,$

34) = 5.81, $p < .05$, $\eta_p^2 = .15$, op BIS 3, $F(2, 34) = 4.60$, $p < .05$, $\eta_p^2 = .12$ en ook op BIS 4, $F(2, 34) = 4.12$, $p < .05$, $\eta_p^2 = .11$. Alle gemiddelde scores op geremdheid zijn te vinden in Tabel 2. Wanneer de deelnemers vooraf hadden gedacht aan een ongeremde situatie, werd er op drie meetmomenten een hogere geremdheid gevonden na het zien van de SIRE-spots dan na het zien van de controlespots.

Tabel 2

Gemiddelde scores op geremdheid in de normale dag conditie en de ongeremdheidsconditie, na het zien van SIRE- of controlespots

		Gemiddelde score geremdheid (<i>SD</i>)	
		SIRE-conditie	Controleconditie
Normale dag conditie	BIS 1	4.28 (1.27)	3.95 (1.15)
	BIS 2	4.02 (1.29)	3.92 (1.20)
	BIS 3	4.28 (1.15)	3.68 (1.22)
	BIS 4	4.26 (1.23)	3.81 (1.17)
Ongeremdheids- conditie	BIS 1	4.04 (0.99)	3.44 (1.27)
	BIS 2	4.06 (0.74)	3.32 (1.04)
	BIS 3	4.09 (0.72)	3.39 (1.12)
	BIS 4	4.07 (0.85)	3.41 (1.05)

Samenvattend, in de normale dag conditie is geen verschil te zien in geremdheid tussen de SIRE-conditie en de controleconditie, terwijl dit verschil deels wel wordt gevonden in de ongeremdheidsconditie. Dit is in tegenstelling met de vooraf veronderstelde verwachtingen. Om dit onverwachte effect verder te onderzoeken zijn de geremdheidsscores tussen de normale dag conditie en de ongeremdheidsconditie vergeleken binnen de SIRE- en de controleconditie. Met multivariate analyse is er een

significant verschil gevonden tussen de normale dag conditie en de ongeremdheidsconditie binnen de controleconditie, $F(2, 34) = 3.57, p < .05, \eta_p^2 = .32$. Uit de multivariate resultaten bleek geen significant verschil tussen de normale dag conditie en de ongeremdheidsconditie binnen de SIRE-conditie, $F(2, 34) = 0.39, p > .81, \eta_p^2 = .05$. Waarschijnlijk werkt de ongeremdheidsmanipulatie zodoende enkel in de controleconditie.

Sekseverschillen

Vervolgens zijn mogelijke sekseverschillen onderzocht. Er werd geen significante drieweg interactie gevonden op geremdheid tussen prime, spotje en sekse, $F(1, 69) = 0.70, p > .59, \eta_p^2 = .05$. Wanneer er echter verder naar de data werd gekeken bleken er wel verschillen tussen mannen en vrouwen. Ten eerste werden mogelijke sekseverschillen binnen de normale dag conditie onderzocht. Uit de multivariate analyse bleek geen sekseverschil in de normale dag conditie na het zien van de SIRE-spots, $F(1, 18) = 2.14, p > .12, \eta_p^2 = .38$. Echter, op de afzonderlijke meetmomenten scoorden vrouwen hoger op geremdheid dan mannen na het zien van de SIRE-spots in de normale dag conditie. Alle gemiddelde scores op geremdheid van vrouwen en mannen zijn te vinden in Tabel 3. Vrouwen scoorden hoger op geremdheid op BIS 1, $F(1, 18) = 8.98, p < .01, \eta_p^2 = .35$, op BIS 2, $F(1, 18) = 4.45, p < .05, \eta_p^2 = .21$, op BIS 3, $F(1, 18) = 6.51, p < .05, \eta_p^2 = .28$ en marginaal hoger op BIS 4, $F(1, 18) = 4.02, p < .10, \eta_p^2 = .19$. In de normale dag conditie bleken geen significante verschillen te bestaan tussen mannen en vrouwen na het zien van de controlespots, $ps > .49$.

Ten tweede werden de mogelijke sekseverschillen binnen de ongeremdheidsconditie onderzocht. Eveneens bleek uit de resultaten dat mannen en vrouwen niet verschillend scoren op geremdheid in de ongeremdheidsconditie. Er zijn geen significante verschillen

tussen mannen en vrouwen gevonden na het zien van de SIRE-spots in de ongeremdheidsconditie, $p_s > .31$. Ook zijn geen significante verschillen gevonden tussen mannen en vrouwen na het zien van controlespots in de ongeremdheidsconditie, $p_s > .44$.

Tabel 3

Gemiddelde scores op geremdheid in SIRE-conditie en controleconditie, in de normale dag conditie en de ongeremdheidsconditie, gesplitst op sekse

		Gemiddelde score geremdheid Mannen		Gemiddelde score geremdheid Vrouwen	
		SIRE	Controle	SIRE	Controle
Normale dag conditie	BIS 1	3.33 (1.06)	3.97 (1.52)	4.83 (1.06)	3.94 (1.02)
	BIS 2	3.27 (1.15)	3.60 (1.36)	4.45 (1.20)	4.06 (1.15)
	BIS 3	3.51 (1.18)	3.40 (1.59)	4.73 (0.89)	3.81 (1.07)
	BIS 4	3.57 (1.49)	3.77 (1.54)	4.65 (0.88)	3.83 (1.05)
Ongeremdheids- conditie	BIS 1	3.96 (0.99)	3.35 (1.26)	4.17 (1.08)	3.53 (1.33)
	BIS 2	4.01 (0.77)	3.19 (1.14)	4.14 (0.74)	3.43 (0.99)
	BIS 3	3.94 (0.77)	3.27 (1.27)	4.33 (0.60)	3.50 (1.03)
	BIS 4	3.96 (0.95)	3.21 (1.24)	4.26 (0.69)	3.59 (0.87)

Vervolgens zijn mannen en vrouwen afzonderlijk van elkaar geanalyseerd in de normale dag conditie. Mannen bleken niet verschillend te scoren op geremdheid na het zien van SIRE-spots dan na het zien van controlespots, $F(1, 11) = 1.24$, $p > .37$, $\eta_p^2 = .42$. Uit de multivariate analyse bleken ook vrouwen niet verschillend te scoren op geremdheid na het zien van SIRE-spots dan na het zien van controlespots, $F(1, 22) = 1.75$, $p > .18$, $\eta_p^2 = .28$. Wel bleken vrouwen op drie van de vier meetmomenten meer geremd te zijn na het zien van de SIRE-spots. Vrouwen scoren in de SIRE-conditie hoger dan in de controleconditie op BIS 1, $F(1, 22) = 4.28$, $p < .05$, $\eta_p^2 = .17$, op BIS 3, $F(1, 22) = 5.04$, $p < .05$, $\eta_p^2 = .19$ en op BIS 4, $F(1,$

22) = 4.16, $p < .05$, $\eta_p^2 = .17$. Op het tweede meetmoment van geremdheid, BIS 2, scoren vrouwen niet verschillend in de SIRE- en de controleconditie, $F(1, 22) = 0.62$, $p > .44$, $\eta_p^2 = .03$.

Samenvattend, vrouwen kennen een hogere geremdheid na het zien van SIRE-spots dan na het zien van controlespots in de normale dag conditie. Bij mannen verschilt geremdheid na het zien van de SIRE- of de controlespots niet. In de ongeremdheidsconditie is er geen sekseverschil te ontdekken. Deze resultaten wijzen op een replicatie van het effect van Stooker (2011) echter alleen voor vrouwelijke deelnemers.

Sociale waarden oriëntatie

Daarnaast zijn de mogelijke effecten van sociale waarden oriëntatie onderzocht. Er werd geen significante drieweg interactie gevonden op geremdheid tussen prime, spotje en sociale waarden oriëntatie, $F(1, 64) = 0.48$, $p > .75$, $\eta_p^2 = .04$. Wanneer de data echter verder werd geanalyseerd blijken er enkele significante verschillen.

De meerderheid van de deelnemers is geclassificeerd als pro sociaal (75.3%). De prosocialen kenden geen andere geremdheid na het zien van de SIRE-spots dan na het zien van de controlespots in de normale dag conditie, $F(1, 23) = 1.12$, $p > .37$, $\eta_p^2 = .19$. Ook in de ongeremdheidsconditie bleek er geen verschil te zijn op geremdheid bij de prosocialen in de SIRE- of de controleconditie, $F(1, 22) = 0.97$, $p > .44$, $\eta_p^2 = .17$. Wel zijn er op de afzonderlijke meetmomenten (marginaal) significante verschillen in geremdheid gevonden onder de prosocialen in de ongeremdheidsconditie. Op het eerste meetmoment, BIS 1, is er geen significant verschil gevonden op geremdheid tussen de SIRE- ($M = 4.19$, $SD = 0.93$) en de controleconditie ($M = 3.46$, $SD = 1.25$), $F(1, 22) = 2.42$, $p > .13$, $\eta_p^2 = .10$. Op BIS 2 is wel een significant verschil gevonden op geremdheid tussen SIRE- ($M = 4.16$, $SD = 0.69$) en de

controleconditie ($M = 3.41$, $SD = 0.96$), $F(1, 22) = 4.34$, $p < .05$, $\eta_p^2 = .17$. Op BIS 3 is een marginaal significant verschil op geremdheid gevonden tussen de SIRE- ($M = 4.24$, $SD = 0.75$) en de controleconditie ($M = 3.47$, $SD = 1.05$), $F(1, 22) = 3.87$, $p < .10$, $\eta_p^2 = .16$. Ook op BIS 4 is een marginaal significant verschil op geremdheid gevonden tussen de SIRE- ($M = 4.19$, $SD = 0.78$) en de controleconditie ($M = 3.45$, $SD = 1.05$), $F(1, 22) = 3.45$, $p < .10$, $\eta_p^2 = .14$.

Bij de groep deelnemers die als prozelf gecategoriseerd waren, zijn geen verschillen te vinden op geremdheid tussen de SIRE- en de controleconditie in de normale dag conditie, $ps > .17$, en ook niet in de ongeremdheidsconditie, $ps > .30$.

Vervolgens is onder de prosocialen onderzocht of de geremdheidsscores tussen de normale dag conditie en de ongeremdheidsconditie van elkaar verschilden binnen de SIRE- conditie en binnen de controleconditie. Binnen de SIRE-conditie bleken geremdheidsscores niet te verschillen tussen de normale dag conditie en de ongeremdheidsconditie, $F(1, 21) = 0.39$, $p > .81$, $\eta_p^2 = .08$. Binnen de controleconditie bleken de geremdheidsscores wel marginaal van elkaar te verschillen tussen de normale dag conditie en de ongeremdheidsconditie, $F(1, 24) = 2.51$, $p < .10$, $\eta_p^2 = .34$. Ook hier lijkt de ongeremdheidsmanipulatie enkel te werken in de controleconditie.

Voice-over conditie

Ten slotte zijn de effecten van de voice-over conditie geanalyseerd. Uit de resultaten bleek dat geremdheidsscores in de voice-over conditie niet significant verschilden met de geremdheidsscores in de SIRE-conditie in de normale dag conditie, $F(1, 37) = 0.85$, $p > .50$, $\eta_p^2 = .09$, noch in de ongeremdheidsconditie, $F(1, 34) = 0.80$, $p > .53$, $\eta_p^2 = .10$. Dit wil zeggen dat mensen niet verschillen in geremdheid na het zien van de originele SIRE-spots, dan na het zien van de bewerkte SIRE-spots met een nieuwe voice-over.

Ook bleek uit de resultaten dat in de normale dag conditie mensen niet verschilden in geremdheid na het zien van de voice-over spots of na het zien van de controlespots, $F(1, 34) = 0.79, p > .54, \eta_p^2 = .10$. Wel bleek uit de multivariate resultaten dat de deelnemers die de voice-over spots zagen significant geremder waren dan de deelnemers die de controlespots zagen in de ongeremdheidsconditie, $F(1, 37) = 3.80, p < .05, \eta_p^2 = .32$. Ook op alle afzonderlijke meetmomenten bleken significante verschillen tussen de voice-over conditie en de controleconditie in de ongeremdheidsconditie. Op BIS 1 scoorde men in de voice-over conditie ($M = 4.58, SD = 0.77$) hoger dan in de controleconditie ($M = 3.44, SD = 1.27$), $F(1, 37) = 11.18, p < .01, \eta_p^2 = .24$. Ook op BIS 2 scoorde men in de voice-over conditie ($M = 4.51, SD = 0.81$) hoger dan in de controleconditie ($M = 3.32, SD = 1.04$), $F(1, 37) = 15.66, p < .001, \eta_p^2 = .30$. Op BIS 3 was de geremdheidsscore in de voice-over conditie ($M = 4.51, SD = 0.71$) ook hoger dan in de controleconditie ($M = 3.39, SD = 1.12$), $F(1, 37) = 13.53, p < .01, \eta_p^2 = .27$. Ook op BIS 4 scoorden deelnemers in de voice-over conditie ($M = 4.52, SD = 0.81$) hoger dan in de controleconditie ($M = 3.41, SD = 1.05$), $F(1, 37) = 13.29, p < .01, \eta_p^2 = .27$. Geremdheid was zodoende hoger na het zien van de voice-over spots dan na het zien van de controlespots in de ongeremdheidsconditie.

Dit effect is geanalyseerd door te onderzoeken of de geremdheidsscores tussen de normale dag conditie en de ongeremdheidsconditie verschilden binnen de voice-over conditie en binnen de controleconditie. Met multivariate analyse is een significant verschil gevonden tussen de normale dag conditie en de ongeremdheidsconditie binnen de controleconditie, $F(2, 34) = 3.57, p < .05, \eta_p^2 = .32$. Uit de multivariate resultaten bleek geen significant verschil tussen de normale dag conditie en de ongeremdheidsconditie binnen de voice-over conditie, $F(2, 37) = 1.62, p > .19, \eta_p^2 = .16$. Ook hier werkt de ongeremdheidsmanipulatie waarschijnlijk enkel in de controleconditie.

Discussie Studie 3

In Studie 3 werd het onderzoek van Stooker (2011) herhaald met de toevoeging van een ongeremdheidmanipulatie. Wanneer mensen vooraf niet hadden gedacht aan een ongeremde situatie, waren mensen niet meer geremd na het zien van de SIRE-spots dan na het zien van de controlespots. Wanneer mensen van tevoren hadden gedacht aan een situatie waarin zij ongeremd waren, waren mensen even geremd na het zien van de SIRE-spots als na het zien van de controlespots. De resultaten van Stooker (2011) zijn dus niet herhaald.

Wanneer mensen de controlespots zagen, waren mensen ongeremder nadat zij vooraf hadden nagedacht over een ongeremde situatie, dan dat mensen hier niet over hadden nagedacht. Dit was niet zo wanneer mensen de SIRE-spots zagen. Waarschijnlijk werkt de ongeremdheidsmanipulatie die in dit onderzoek gebruikt is dus alleen wanneer mensen de controlespots zagen.

Hiernaast viel ook op dat wanneer alleen vrouwen werden geanalyseerd het eerder gevonden effect van Stooker (2011) hier deels ook gevonden werd. Vrouwen zijn in de normale dag conditie wel meer geremd na het zien van de SIRE-spots dan na het zien van de controlespots. Dit effect werd echter alleen met univariate analyse gevonden. Wanneer vrouwen vooraf hadden gedacht aan een situatie waarin zij zich ongeremd gedroegen, bleken vrouwen niet meer geremd na het zien van SIRE-spots dan na het zien van controlespots.

Er zal meer onderzoek gedaan moeten worden naar het effect van SIRE-spots op geremdheid. De resultaten in dit onderzoek zijn niet robuust. Er kunnen tot dusver geen gefundeerde conclusies getrokken worden.

Algemene discussie

SIRE zet zich belangeloos en onafhankelijk van de overheid in om bij te dragen aan een meer betrokken samenleving. Op de multimediale campagnes van SIRE komt geregeld kritiek. Dit onderzoek heeft zich gericht op twee belangrijke kritiekpunten vanuit sociaalpsychologisch oogpunt. Ten eerste zou het onwenselijke gedrag dat getoond wordt in SIRE-spots geïmiteerd kunnen worden. Ten tweede zouden SIRE-spots zorgen voor meer geremdheid en zodoende voor minder prosociaal gedrag.

Er wordt gesteld dat het onwenselijke gedrag dat getoond wordt in het SIRE-spotje uit de campagne 'Handen af van onze hulpverleners' leidt tot imitatie en dus tot meer onwenselijk gedrag. Uit de theorie blijkt dat mensen vaak bepalen hoe zij zich in een situatie moeten gedragen, door te kijken naar hoe anderen zich in dezelfde situatie gedragen (Cialdini, 2009). Mensen zijn snel geneigd gedrag dat zij bij anderen zien te imiteren (Stel, Van Baaren & Vonk, 2008). Door de critici wordt echter vergeten dat er één belangrijke voorwaarde is bij deze theorie. Om anderen te imiteren moeten wij onszelf met hen identificeren (Stel, Van Baaren, Blascovich, Van Dijk, McCall, Pollmann, Van Leeuwen, Mastop & Vonk, 2010). Naar mijn idee zouden mensen zich niet snel identificeren met agressieve jongeren die ambulancepersoneel belagen en hen dus ook niet imiteren. Op theoretische gronden werd dus verwacht dat er geen imitatie van het onwenselijke gedrag op zou treden. In dit onderzoek blijkt ook geen empirische aanwijzing dat men het agressieve gedrag uit de SIRE-spot imiteert.

In Studie 1 werd aangetoond dat mensen na het zien van het SIRE-spotje uit de campagne 'Handen af van onze hulpverleners' zich meer bewust zijn en zich meer zorgen maken om geweld tegen hulpverleners, vergeleken met mensen die de controlespotje hadden gezien. Echter, men denkt niet dat het zien van dit SIRE-spotje ertoe leidt dat zij zich

meer bewust zijn van geweld tegen hulpverleners. Wel verwacht men dat de SIRE-spot mensen in het algemeen meer bewust kan maken van geweld tegen hulpverleners. In deze steekproef, bestaande uit studenten, blijkt er zodoende meer bewustwording op te treden na het zien van het SIRE-spotje dan na het zien van het controlespotje, wat in overeenstemming is met de verwachtingen. In tegenstelling met de verwachtingen blijken zij echter zelf van mening dat het SIRE-spotje niet bijdraagt aan bewustwording.

Om de effecten uit Studie 1 te kunnen generaliseren naar een grotere groep mensen, is deze studie herhaald met een gevarieerde steekproef bestaande uit niet-studenten. In Studie 2 is gevonden dat het zien van het SIRE-spotje niet leidt tot meer bewustwording van geweld tegen hulpverleners dan het zien van het controlespotje. Deze bevinding is niet in lijn met de verwachtingen. Echter, men denkt wel dat het zien van het SIRE-spotje kan bijdragen aan meer bewustwording over geweld tegen hulpverleners bij henzelf en bij anderen in het algemeen. Mogelijkerwijs zijn de mensen in deze steekproef vanuit zichzelf al meer bewust van geweld tegen hulpverleners, waardoor er geen verschil in bewustwording gevonden is tussen mensen die het SIRE-spotje zagen en mensen die het controlespotje zagen. Uit de resultaten blijkt dat alle mensen aangaven zich erg bewust te zijn en veel zorgen te maken over geweld tegen hulpverleners.

Daarnaast zijn in Studie 1 en in Studie 2 geen imitatie-effecten gevonden van het onwenselijke gedrag dat getoond werd in de SIRE-spot uit de campagne 'Handen af van onze hulpverleners', wat de verwachtingen bevestigt. Er zijn niet tot nauwelijks verschillen gevonden tussen de groep mensen die het SIRE-spotje zag en de groep mensen die de controlespot zag in de houding van mensen ten opzichte van geweld en prosociaal gedrag jegens hulpverleners. Vrijwel niemand bleek zich gemakkelijk te kunnen identificeren met de jongeren in het SIRE-spotje, wat wellicht een oorzaak is van het feit dat er geen imitatie is

opgetreden. Dit is ook wat er op theoretische gronden verwacht werd, aangezien men enkel gedrag van anderen imiteert, wanneer men zich kan identificeren met hen (Cialdini, 2009; Cialdini, 2003; Stel, Van Baaren & Vonk, 2008).

Deze studies geven nieuwe inzichten op de kritiek die door verschillende bronnen gegeven wordt op de SIRE-spots. Vaak wordt gesuggereerd dat de SIRE-spots enkel averechts werken en zorgen voor meer onwenselijk gedrag in onze samenleving. De uitkomsten van deze studies wijzen echter op een heel ander effect van de SIRE-spots, namelijk dat de spots zorgen voor bewustwording en niet voor een, negatieve noch positieve, gedragsverandering. Deze uitkomsten zijn zeer zeker in overeenstemming met het doel van SIRE, namelijk bewustwording creëren en mensen in de maatschappij aanzetten tot nadenken.

Ten tweede is er onderzoek gedaan naar het kritiekpunt dat stelt dat mensen meer geremd worden na het zien van SIRE-spots uit de campagne 'Onbewust asociaal'. In voorgaand onderzoek is gebleken dat SIRE-spots zorgen voor meer geremdheid. In Studie 3 is onderzocht of deze uitkomst herhaald kon worden en wat het effect is van de toevoeging van een ongeremdheidsmanipulatie. Uit de resultaten bleek dat mensen na het zien van SIRE-spots niet meer geremd zijn dan na het zien van controlespots. Enkel wanneer alleen vrouwen meegenomen worden in de analyse, lijkt het eerder gevonden effect hier aanwezig te zijn. Vrouwen kennen na het zien van deze SIRE-spots een hogere geremdheid dan na het zien van de controlespots. De ongeremdheidsmanipulatie waar in deze studie mee is geprobeerd dit effect te beïnvloeden, bleek enkel effect te hebben op het zien van de controlespots.

Er zal meer onderzoek gedaan moeten worden naar de effecten van SIRE-spots op geremdheid om hier meer inzicht in te krijgen en te onderzoeken welke concepten hierbij

een rol spelen. Studie 3 wijst niet in de richting van een robuust geremdheidseffect van SIRE-spots, maar het is nog te vroeg om hier uitspraken over te doen. Er zal meer onderzoek gedaan moeten worden om goed uit te zoeken wat hier speelt en om hier gefundeerde conclusies over te kunnen trekken.

Beperkingen huidig onderzoek

Ondanks de veelbelovende uitkomsten van deze studies, is er mogelijk een aantal beperkingen in dit onderzoek. Er waren geen bestaande vragenlijsten voorhanden om te gebruiken in de eerste twee studies, waardoor er besloten is om deze te ontwerpen. Het feit dat er gebruik is gemaakt van zelfontworpen vragenlijsten kan als een limitatie worden gezien. Hierbij speelt ook mee dat de betrouwbaarheden van de vooraf veronderstelde schalen niet hoog waren, derhalve is gekozen om alle data (ook) op itemniveau te analyseren.

Een ander lastig aspect uit Studie 1 en Studie 2 is dat er gezocht werd naar een nul effect. Het doel van deze studies was om aan te tonen dat er géén imitatie optreedt na het zien van de SIRE-spots. Er werd dus geprobeerd aan te tonen dat iets er niet is, namelijk imitatie. Een nul effect aantonen is nauwelijks, misschien zelfs niet, mogelijk. Dit kan gezien worden als een beperking aan deze studies.

Tevens is er geen daadwerkelijk gedrag gemeten in dit onderzoek. Hierdoor kunnen er geen zekere conclusies getrokken worden over welk gedrag men vertoont na het zien van de SIRE-spots in vergelijking met de controlespots. Echter, het is aannemelijk dat wanneer men na het zien van de SIRE-spots in vergelijking met de controlespots in subtiele stellingen al niet verschilt in de houding ten opzichte van agressief gedrag tegen hulpverleners, men dan ook in daadwerkelijk gedrag niet van elkaar zal verschillen.

Bovendien zou het mogelijk geweest zijn om met preciezeren maten te meten wat er gebeurt met mensen na het zien van SIRE-spots, zoals het meten van de activatie van spiegelneuronen. Dit is in het huidige onderzoek niet gedaan. Wanneer de activatie van spiegelneuronen echter wel wordt gemeten, blijft de vraag wat dit over daadwerkelijk gedrag zegt.

Daarnaast kunnen de resultaten, voornamelijk in Studie 2, wellicht beïnvloed zijn door het type mensen dat mee heeft gedaan aan het onderzoek. Mensen met een meer sociaal karakter werken in eerste instantie al sneller mee aan onderzoek. Prosociale mensen zijn meer bezig met hun omgeving en maken zich waarschijnlijk vanuit zichzelf al meer zorgen om geweld tegen hulpverleners. Dit kan wellicht zorgen voor een vertekend beeld in de gevonden resultaten, zoals hogere gemiddelde scores in sociaal gedrag. Daartegenover staat dat dit probleem lastig te beïnvloeden is. Mensen doen vrijwillig mee aan onderzoek en sociaal doen nou eenmaal gemakkelijker mee.

Wellicht dat in toekomstig onderzoek rekening gehouden kan worden met de beperkingen van het huidige onderzoek. De te gebruiken vragenlijsten kunnen bijvoorbeeld vooraf beter gevalideerd worden of er kan daadwerkelijk gedrag gemeten worden. Deze studies zijn een eerste aanzet naar meer empirische kennis over de psychologische werking van deze SIRE-spots. Meer onderzoek zal nodig zijn om een volledig beeld te schetsen.

Conclusie

Ik ben van mening dat een organisatie als SIRE, waar mensen zich belangeloos inzetten voor een vitale en betrokken samenleving, zo veel mogelijk aangemoedigd moet worden. Desondanks krijgt SIRE veel kritiek op verschillende campagnes. Wanneer er daadwerkelijk essentiële zaken verkeerd gaan, is het goed als daarop gewezen wordt.

Echter, hierbij is het van groot belang dat er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat deze zaken verkeerd gaan. Gewoonweg stellen dat SIRE-campagnes hun doel niet behalen en enkel zorgen voor meer onwenselijk gedrag, zonder hiervoor voldoende bewijs te hebben, lijkt mij niet rechtvaardig noch verstandig. Dit is één van de hoofdredenen dat ik dit onderzoek heb uitgevoerd. Op theoretische gronden verwachtte ik dat de SIRE-campagne 'Handen af van onze hulpverleners' wel zorgde voor bewustwording en niet voor meer agressief gedrag tegen hulpverleners. Door middel van twee studies heb ik ondersteuning gevonden voor deze stelling. Tevens heb ik in Studie 3 geen aanwijzing gevonden dat SIRE-spots zorgen voor meer geremdheid.

Daarnaast heb ik met dit onderzoek geprobeerd om wetenschap en praktijk dichter bij elkaar te brengen. Vanuit de sociale psychologie bestaat er al veel kennis over sociale beïnvloeding en de werking van beïnvloedingscampagnes. Hier wordt echter in de praktijk niet altijd gebruik van gemaakt, mede doordat wetenschappelijke kennis veelal genoteerd staat in lastige artikelen die voor niet-wetenschappers lastig te ontcijferen zijn. Door mijn masterthesis zo te schrijven dat deze voor een breder publiek begrijpelijk is, hoop ik bij te dragen aan de kennis die gebruikt kan worden in de praktijk.

Daaropvolgend zijn Studie 1 en Studie 2 uitzonderlijk in hun eenvoud. De beschreven studies zijn voornamelijk op basisniveau uitgevoerd, waarbij de meer complexe sociaalpsychologische onderzoeksmethoden niet zijn gebruikt. Deze ongecompliceerde studies geven nieuwe inzichten op veelgehoorde kritiek op SIRE-spots.

Desondanks zal meer onderzoek gedaan moeten worden naar dit onderwerp om van een robuust effect te kunnen spreken en om meer inzicht te krijgen in de verscheidene processen die hierbij een rol spelen. Vooralsnog wijzen de resultaten van deze studies niet in de richting van het gelijk van de critici. De uitkomsten zijn juist in overeenstemming met

het doel van SIRE, namelijk bewustwording creëren en mensen in de maatschappij aanzetten tot nadenken.

Dankwoord

Ten slotte wil ik graag nog een aantal mensen bedanken. Ten eerste wil ik graag mijn begeleider Kees van den Bos bedanken voor zijn betrokken begeleiding dit afgelopen jaar tijdens mijn stage en thesis. Door zijn enthousiasme, steun en betrokkenheid heb ik met veel plezier zoveel mogelijk uit mijn master kunnen halen. Ten tweede wil ik graag SIRE bedanken, met name Pim Slierings en Sabine van Aken, voor de mogelijkheid die ik heb gehad om tijdens mijn stage mee te lopen met de projectgroep en om bij alle activiteiten aanwezig te zijn. Ten derde wil ik graag de Hema bedanken voor de mogelijkheid die zij mij gaven om mijn onderzoek af te nemen onder een niet-studentenpopulatie. Als laatste wil ik familie en vrienden bedanken die mij afgelopen tijd hebben geholpen en bijgestaan tijdens het schrijven van mijn thesis.

Referentielijst

- Baaren, R. B. van, Holland, R. W., Kawakami, K., & Knippenberg, A. van (2004). Mimicry and prosocial behavior. *Psychological science, 15*, 71-74.
- Baaren, R. B. van, Maddux, W. W., Chartrand, T. L., de Bouter, C., & Knippenberg, A. van (2003). It takes two to mimic: Behavioral consequences of self-construals. *Journal of personality and social psychology, 84*, 1093-1102.
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological bulletin, 117*, 497.
- Binnenlands Bestuur (2012, 20 januari). *Overheidscampagnes zijn zinloos*. Verkregen van <http://www.binnenlandsbestuur.nl/openbare-ordeveiligheid/nieuws/overheidscampagnes-zijn-zinloos.3643942.lynkx>
- Bos, K. van den, Aarts, H., Bal, M., Griffioen, O., & Stoker, T. (2013). On the irony of trying to do good by means of public service announcements: Inhibitory effects and how to overcome them.
- Bos, K. van den, Lange, P. A. van, Lind, E. A., Venhoeven, L. A., Beudeker, D. A., Cramwinckel, F. M., Smulders, L., & van der Laan, J. (2011). On the benign qualities of behavioral disinhibition: Because of the prosocial nature of people, behavioral disinhibition can weaken pleasure with getting more than you deserve. *Journal of personality and social psychology, 101*(4), 791.
- Bos, K. van den, Müller, P. A., & Bussel, A. A. van. (2009). Helping to overcome intervention inertia in bystander's dilemmas: Behavioral disinhibition can improve the greater good. *Journal of Experimental Social Psychology, 45*(4), 873-878.

- Carver, C. S., & White, T. L. (1994). Behavioral inhibition, behavioral activation, and affective responses to impending reward and punishment: The BIS/BAS scales. *Journal of personality and social psychology, 67*, 319-319.
- CBS (2011, 6 september). *Vrijwillige inzet 2010*. Verkregen van <http://www.cbs.nl/nr/rdonlyres/ca85a08e-6544-4511-ab42bc8e48d61993/0/2011vrijwilligeinzet2010art.pdf>
- Cialdini, R. B. (2003). Crafting normative messages to protect the environment. *American Psychological Society, 4*, 105-109.
- Cialdini, R. B. (2009). *Influence: Science and practice* (5th ed.). Boston: Pearson
- Duke, D., Krishnan, M., Faith, M., & Storch, E. A. (2006). The psychometric properties of the brief fear of negative evaluation scale. *Journal of anxiety disorders, 20*, 807-817.
- Effie (2010, 14 oktober). *Juryrapport Effie 2010*. Verkregen van <http://www.effie.nl/cusimages/Juryrapport%20Effie%20-%20Aardige%20mensen.pdf>
- Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human Relations, 7*, 117-140.
- GHK (2010, 17 februari). *Study on volunteering in the European Union*. Verkregen van http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf
- Gouden Loekie (2012, 19 december). *Gouden Loekie historie*. Verkregen van <http://www.welovereclame.nl/gouden-loeki/historie>
- Govern, J. M., & Marsch, L. A. (2001). Development and validation of the situational self-awareness scale. *Consciousness and cognition, 10*, 366-378.
- Keizer, K., Lindenberg, S., & Steg, L. (2008). *The spreading of disorder*. *Science, 322*, 1681-1685.

- Latané, B., & Nida, S. (1981). Ten years of research on group size and helping. *Psychological Bulletin*, 89, 308-324.
- Liebrand, W. B., & McClintock, C. G. (1988). The ring measure of social values: A computerized procedure for assessing individual differences in information processing and social value orientation. *European journal of personality*, 2, 217-230.
- NRC (2012, 6 januari). *Planet of the apes*. Verkregen van <http://www.nrcnext.nl/columnisten/2012/01/06/planet-of-the-apes/>
- NRC (2010, 19 januari). *SIRE infantiliseert de burger met doe aardig campagne*. Verkregen van <http://www.nrc.nl/opklaringen/2010/01/19/sire-infantiliseert-de-burger-met-doe-aardig-campagne/>
- Parks, C. D., Sanna, L. J., & Berel, S. R. (2001). Actions of similar others as inducements to cooperate in social dilemmas. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 345-354.
- Partij voor de Vrijheid (2012, 12 oktober). *PVV stelt vragen*. Verkregen van <http://www.pvv.nl/index.php/component/content/article/42-martin-bosma/6223-pvv-stelt-vragen-over-intensieve-mediacampagne-via-de-ster-gericht-tegen-kritiek-op-massa-immigratie-en-islam-.html>
- Stel, M., Baaren, R. B. van, Blascovich, J., Dijk, E. van, McCall, C., Pollmann, M. M. H., Leeuwen, M. L. van, Mastop, J., & Vonk, R. (2010). Effects of a priori liking on the elicitation of mimicry. *Experimental Psychology*, 57, 412-418.
- Stel, M., Baaren, R. B. van, & Vonk, R. (2008) Effects of mimicking: Acting prosocially by being emotionally moved. *European Journal of Social Psychology*, 38, 965-976.
- Stichting Ideële Reclame (2013). Verkregen op 1 januari, 2013, van <http://www.sire.nl/>

Stooker, T. (2011). *Masterthesis*. Doe je eigen ding. De kracht van ongeremdheid in een maatschappelijke campagne.

Trouw (2012, 9 oktober). *SIRE begrijpt tolerantie niet*. Verkregen van http://www.trouw.nl/tr/nl/51116/Filosofie/article/detail/3328836/2012/10/09/Sire-begrijpt-tolerantieniet.dhtml?utm_source=scherm1&utm_medium=button&utm_campaign=Cookiecheck